

אדברה בעדוּתִיךְ

באגודה
ובהלכה

פְּרֶשֶׁת וִירָא

שיחות ושיעורים מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

אדברה בעדותיך

באגדה
ובהלכה

שיחות ושיעורים מפי הרב אורן נורית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אדברה בעדותיך (ה חלקים)

ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414

למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

תכן הענינים

שיחת חזק לפרשת וירא

היפלא מה דבר - אין יאוש בעולם ג
להנאתך ולטובתך - כל קשי אינו אלא טובה גמורה עבורו ו
באו בצל קורתך - המיחל ובטח בה נשמר מכל רע ז
תפלה משגת חן - כוחה של תפלה מעמקא דלבא ח
ריקם אל תשיבנו - אין תפלה השבה ריקם, פעמים נענית מיד ופעמים לאחר זמן ט
הרחק כמטחוי קשת - להתרחק מן הפעור והדומה לו יא
הפרת הטוב - מעלת המכיר טובה וגריעותו של כפוי טובה יג
ויטע אשל - סגלת הכנסת אורחים לכל הענינים ובפרט לזרע של קדש יד
מסרי נפשיהו - עקדת יצחק בזמנינו ולמעשה יז
מעט מים ורחצו רגליכם - טהרה ע"י התורה וענין ה'חזרה' יט

שהית והטמנת תבשיל מערב שבת ו

אם גויים יכולים לחבר את התקע לשקע בשבת לחמם המאכלים כא
אם אפשר להקל לכתחלה ולסמוך על סברת העטור כב
לענין דיעבד - כשהגוי עבר וחבר את התקע לשקע לחמם את התבשילים כב
הנאה ממעשה שבת בדבר ששומר על החם בלבד כג
אדעתא דנפשיה קעביד כד
אם אפשר להקל בדיעבד משום דאיכא מאן דשרי כה
שהגוי יכניס התקע לשקע בשעה שהגורם לא פועל, ויפעל אח"כ על ידי שעון שבת כז
הירא פן יקדיח תבשילו כז
מחם מים שיש לו בראשו בעין סיר נמוך שמשמש גם למכסה כז

◀ עיצוב, עימוד וניקוד | שלמה. נ. | 0504158840

shlomo131375@gmail.com

ניתן להקדיש פרשיות להצלחה ולברכה ולעילוי נשמת וכיו"ב

לפרטים ניתן ליצור קשר בפל': 0506491414, 0509013000

שיחת חזק לפרשת וירא

היפלא מה דבר - אין יאוש בעולם

ראיתי בבאר הפרשה (וירא) שכתב בפירשתינו (יה, יא"ד), 'ואברהם ושרה זקנים באים בימים... ותצחק שרה בקרבה... ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה... היפלא מה דבר'. נזראות פתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (דברי סופרים טז) וז"ל: אין ליהודי להתיאש משום דבר, בין בעניני הגוף כמו שאמרו (ברכות י) אפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מהרחמים, בין בעניני הנפש אפלו נשתקע למקום שנשתקע וחטא בדבר שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"א ר"ט): שאין תשובה מועלת ח"ו, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו מנשתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתיאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשי"ת יכול לעזר בכל ענין.

וממשיך הרה"ק ז"ל: וכל בנן אמה הישראלית היה אחר היאוש הגמור - ד'אברהם ושרה זקנים', וימי מלל לאברהם... (כא, ז), שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה, ואפלו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול, ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין זה בידיעה זקנת אברהם... וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם, היה פוקדם מקדם, דלמעט בנס עדיף, ולא עבד נסא במקום שאין צריה, אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנן האמה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפלו שרה שתפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתיאש כלל, דלעולם השי"ת יכול לעזר והיפלא מה דבר, ואין לחקר בחקירות למה עשה ה' ככה.

וכן בענין ישועתם של ישראל לעתיד נאמר (ישעיה נג, א) 'מי האמין לשמועתינו... וכן אמרו (סנהדרין צז:): ד'אין בן דוד בא עד שיתיאשו מן הגאולה', ועל פן אמר (ישעיה נא, ב) 'הביטו אל אברהם אביכם ואל

שרה תחוללכם', דגם תחלת בנינכם היה פן אחר היאוש, ושוב מצאתי בתנחומא (בפירשתינו טז) על פסוק (כא, א) 'וה' פקד' דבר זה עיי"ש. ואברהם אבינו ע"ה ראש האמה הוא שפתח דבר זה שלא להתיאש משום דבר, כשנשבה לוט וכבר נתיאשו כלם מלהציל, דעל פן אמר מלך סדום 'הרכוש קח לך' (יד, כא), דכבר נתיאש בידי המלכים, וקניה אחר כך אברהם אבינו בשנוי רשות (שהיאוש יחד עם שנוי רשות נחשב ל'קנין'), ואברהם אבינו אזור עצמו עם שלוש מאות שמונה עשר ילידי ביתו לרדף אחר ארבעה מלכים, ובנדרים (דף לב). דהוא בגמטריא 'אליעזר' (813), ומשמעות השם מפרש בתורה אצל משה רבנו ע"ה 'כי אלקי אבי בעזרי ויצילני וגו' (שמות יח, ד), שכבר היה חרב פרעה על צוארו, והשי"ת יכול לעזר גם אחר היאוש - שאין להתיאש משום דבר, וזהו רמז מספר שלוש מאות שמונה עשרה (813) בגמטריא יאוש עם הכולל (פלומר מספר אחד יותר מיאוש העולה בגמטריא רק 713), כי מספר זה הוא המוציא מידי יאוש, ומורה שהשי"ת עוזר מפל דבר שהאדם חושב להתיאש, עכ"ל.

פדברים הללו אמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' מו"ז זי"ע לחתנו הרה"ק רבי אלטריל הורוץ מדיז'קוב זי"ע בשעה שבנו הרה"ק רבי מנדל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק רבי יהודה זי"ע) נפל למשכב בעודו בילדותו ומצבו החמיר מאד עד שסכנה נשקפה לחייו. באותה שעה אמר להם הרה"ק, הנה, שלשה שתפים יש באדם, הקב"ה אביו ואמו (קדושין ל:), ומדיני ה'שתפות', שאם שלושה שתפים עשו עסק יחדיו, אי אפשר לאחד מהם לפרש אלא בידי שני השתפים האחרים לכפות אותו להמשיך את השתפות (ח"מ קעו, טו). אף אתם, ב'שתפות' שיש לכם בבנכם, בידיכם הדבר - לכפות כביכול על הקב"ה השלישי שבשתפים שישאיר לכם את הפקדון היקר בידיכם. אך כלל נוסף יש בדיני שתפות, והוא, שבאם שנים מהשתפים מתיאשים

מהעסק הרי שהשתף השלישי זוכה בכל הסחורה מן ההפקר. על פן הזהירו נא שלא לפל לזרועות היאוש, חזקו ויאמץ לבכם לקוות אל ה', השתדלו והרבו תחנה ובקשה לפני מלך שומע תפלה. ואכן, האב והאם המשיכו להתפלל מתוך תקווה רבה והבן הבריא לאורך ימים ושנים (הגש"פ מפי ספרים וסופרים הערה קב).

ומעשה אבות סימן לבנים - כבאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, כ) בפתוב בפ' שנתנו (יה, יג-יד) 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר...' ולכאורה צ"ב מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, גם צ"ב מדוע האריכה תורה בכל הנוכח שבין אברהם לשרה אם צחקה או לאו. ומבאר הח"ח, כי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר ארע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו. ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא יתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנידע שיש לקב"ה תרעמות על הנהגה כזאת [וכלשון הרמב"ן (פסוק טו) 'והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר אמן פן יעשה ה''] כי היפלא מה' דבר - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המור, ובן רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

הדברים אמורים, הן במצב הרוחני הן הגשמי, וכה באר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בפסוק 'קראוהו בהיותו קרוב' (ישעיה נ, ט), ולכאורה קשה, הרי 'קריאה' היא מרחוק, וכיצד אמר לשון 'קריאה' על העת והזמן שהקב"ה קרוב אלינו, ובאר בקדשו, שאכן, הפסוק מדבר על הזמן שנראה לו לאדם שהוא מרחק עד מאד, ואז יאמר לעצמו, אמנם, מצדי אני רחוק מאוד, אבל השי"ת קרוב אלי מאוד.

כע"ז באר גם בלשון הכתוב 'וירם קרן לעמו וגו' לבני ישראל עם קרבו הללויה' (תהלים קמח, יד), 'לבני', הוא מלשון הבנה והתבוננות, ואמר הכתוב,

זאת יבין כל בר ישראל, שגם כאשר הוא בבחינת עם מלשון גחלים עוממות, אפלו בשעה שהוא מאד בשפל המצב, כשלבדו ומוחו כבויים לגמרי, הוא משקע בתאוות הגשמיות ונדמה כי הוא נכבה ואין בו ניצוץ אש הקדשה. גם אז הוא קרובו - הרי הוא קרוב להשי"ת בפנותו אליו, בהיות נשמתו חלק אלוק' מופעל, ועל כך הללוי-ה.

באור נפלא מבאר הרה"ק ה'יטב לב' זי"ע בדברי חז"ל (סנהדרין לו.) על הכתוב 'כפלח הרמון רנתך' - אפלו ריקנים שבה מלאים מצות פרמון, שהנה עץ הרמון הוא הקשה ביותר מבין כל העצים, והוא יבש לגמרי בלא שום לחלוחית, וכמו שמצינו לגבי קרבן הפסח, שצריך לצלותו כלו כאחד ראשו ועל פרעיו ועל קרבו' בשלמות מבלי לנתחו לאברים, ואיתא במשנה (פסחים זא) 'פיצד צולין את הפסח, מביאין שפוד של רמון ותוחבו לתוך פיו' וכו', וטעמא דמלתא שמביאים שפוד של רמון דיקא ולא של שאר עצים נתבאר בגמ' (עד.) כי שאר מיני אילנות יוצא לחלוחית של מים' על ידי חם הצליה, והם יסיעו לבשול הפסח, וכבר נאמר בתורה (שמות יב, ט) 'כי אם צלי אש' ולא 'בשל מבשל במים', על פן צריך להביא מעץ הרמון שהוא נקשה ביותר ולא 'מים'. אמנם מבאר שם בגמ' שגם הרמון מוציא מים במקום החתך' - היכן שחתכו אותו, ועל פן צריך להוציא מקום זה מחוץ לבשר הפסח. וכנגד זה אמרו חז"ל אפלו ריקנים שבה מלאים מצות פרמון, כי אם רואים אנו יהודי אשר הוא כעץ יבש ממש בלי שום לחלוחית דקדשה מכל מקום צריך לדעת כי בתוך תוכו עדין הוא מלא חיות, ואם יהיה לו 'חתך' זה הדחק והיסורים רח"ל הרי תצא לחלוחיתו חוצה, כי על ידי הצרות מתגלה עומק פנימיות הנפש הישראלית הבוערת תמיד באש קדש לאבינו שבשמים.

וכמו שכתב בפרוש 'מתנות כהונה' על דברי המדרש (שהש"ר על הפסוק משכני אתריך נרוצה, א, ד) 'מסכיני אתריך נרוצה, כההיא דאמר ר' אחא צריך יהודה לחרובא עביד תתובא', וכלומר שדרשו תבת 'משכני' כאלו נאמר 'מסכיני', ומבאר ה'מתנות כהונה', שהוא לשון רש ומסכן, והפונה היא כי

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותך

עוד רמז נתן בענין זה, בשני זמנים נזהרים לומר 'קדיש הגדול' (שם אומרים) בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיאה מתיא' וכו'), א', בעת סיום מסכתא. ב', בעת הלויית המת לאחר סתימת הגולל. וקצת צ"ב, מה הצד השונה בין 'סיום מסכת' ל'לויית המת', ויש לומר, שבא לרמז שחיי כל איש מישראל דומים ל'מסכת' בש"ס, כל אחד ואחד ב'מסכת החיים' משלו, עד שמגיע ל'סיום', יש ש'מסכת החיים' שלהם ארכה כדגמת מסכת 'בבא בתרא' ו'שבת', ויש אשר היא קצרה ל"ע, וכמו המסכתות ה'קטנות'... וכשם שב'מסכתא' ישנם פרקים הקשים יותר להבינם, ולאידך ישנם פרקים שקל יותר להבינם, כך גם במסכת החיים, יש 'פרקים' וזמנים קשים ל"ע ויש 'פרקים' נוחים יותר. וממילא, כשם שהלומד מסכתא על מנת לסימה הרי גם אם נתקל בקשיים אינו חוזר לאחור, ואינו חדל מלמודו מחמת יאוש שאינו מבין את דברי הגמרא, אלא הוא יודע ש'כך היא דרכה של תורה', יש דפים הנשארים ב'צריך עיון', גם ישנם קשיות הנשארים ב'צריך עיון גדול'... אבל על הלומד להמשיך 'לכבש' דף אחר דף, עד שיוזכה לסיים את כל המסכת, כיו"ב, יביט האדם על 'מסכת החיים', שגם כשעומד בפני עתים קשים וזמני מצוקה אל יתיאש, אלא ימשיך' גם מבלי הבנה... ובסוף קנה את קנין חיו כדבעי.

ספר הגאון רבי אריה שכתר זצ"ל, שפעם בא למעונו של החזו"א (בסוף ימיו) ומצא שדלת הבית נעולה, והחזו"א שכב על מטה במרפסת ביתו, כשהבחין בו החזו"א (בעמודו מחוץ לבית) הורה לו לטפס ביתה פנימה דרך המרפסת, וכן עשה, אלא שבגדיו נתפסו בגדר הקוצים (גדר תיל) והיה חייב לרדת, שוב טפס ועלה ושב נתפסו בגדיו, ושוב נסתבכו בגדיו בסבך הקוצים, ירד שוב וחזר לטפס מחדש... בכל אותו הזמן הביט בו החזו"א, לסוף נענה ואמר לו - אלו הם חייך של היהודי בעולם הזה, עליו לנסות לעלות, ולכשייתקע ב'קוצים' אלו המניעות שהיצר מעמיד לנגדו ויפל ח"ו, ירד ושוב יעלה, גם אם יפל יוסיף לעלות, כאומר, אין לו לאדם להתפעל, ולחשב אויה לי כי נפילתי, מה

'מתוך ענייני אחריו נרוצה', ועל כך אמרו צריך יהודאה לחרובא, כלומר 'צריך היהודי לחיי צער ודחק עד שאין לו לאכל רק חרובין אז מקבל מרות ועושה תשובה'.

וזהו עמוק דברי חז"ל (שמו"ר לו, א) לבאר הטעם שנמשלו ישראל ל'זית', וכדכתיב (ירמיה יא, טז) 'זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך', שכשם שהזית אינו נותן שמנו אלא אם חובטים בו וטוחנים וכותשים אותו באבנים, כך ישראל מאירים על ידי היסורים. והנה שמן הזית אגור וטמון בתוכו (ואינו כדגמת הזן שאינו בתוך הגפן, אלא לאחר סחיטת הענבים יוצא משקה שמשתנה להיות יין) אלא שאינו מתגלה ויוצא אלא רק על ידי שפכות שים אותו, ועל דרך זה ממש נמשלו ישראל, שהאור שבהם נמצא בכל עת בתוככי קרבם ונפשם, אך יוצא חוצה על ידי היסורים.

והגם שאנו מבקשים 'ומלך עלינו מהרה אתה ה' אלקינו בחדס וברחמים', ולא על ידי יסורים וחלאים רעים, ומי יתן ונזכה לראות רק חדסים נגלים, אך העצה פשוטה, כמו שגלו לנו חז"ל (ברכות ז.) 'טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר מומאה מלקיות', אמר מעתה, לא ימתין אדם לבוא היסורים עליו ח"ו, אלא מתחלת דבר יכניע את עצמו, יעשה חתך בעצמו' - כשהוא משגיב את לבו לאביו שבשמים, וממילא 'יתגלה ה'אור הגנוז' שבקרבו (כל הענין נתבאר היטב בנתיבות שלום פרשת תצוה, על דברי המדרש הנ"ל).

אמנם, עוד יש בכלל הדברים חזק גדול לבל יאמר אדם הן אני עץ יבש, ויבוא לידי יאוש רח"ל לנכח מצבו שנדמה לו שנעלמה ממנו כל טפת חיות, כי בכל מצב שהוא נשאר בו 'פך אחד של שמן' - לחלוותית דקדשה, והראיה לדבר שאפלו עץ רמון מוציא מים במקום החתך, ואלו היו באים עליו יסורים ח"ו היה 'מקבל מרות ועושה תשובה' ומתגלה אורו הגדול, וממילא תמיד יכול לשוב ולהתחזק ולחדש אורו כבראשונה גם בלא יסורים וחלאים רעים.

יעלה בגורלי... אבדה תקותי. לא ולא, אלא כך הוא דרך החיים, אם לא יתיאש וינסה תמיד לעלות סוף דבר יגיע ויגיע (מעשה איש, ח"ב עמוד קמה).

כתב הרה"ק מקוץ'ניץ זי"ע (עבודת ישראל ויחי ד"ה לישועתך) שבפרשיות מקץ ויגש לא נכתב שם הוי"ה אפילו פעם אחת, והדבר צריך באור (כי אם כשלא נזכר שמו של משה רבנו בפרשת תצוה הרבו המפרשים לבאר הדבר, וכבר נכתב ע"ז בזה"ק, על אחת כמה וכמה צריך באור מדוע לא נכתב שם הוי"ה ב"ה), ומבאר, שהרי בפרשת מקץ נכתבה כל השתלשלות ירידת אבותינו למצרים - שהרי ע"י חלומות פרעה ופתרוןם בשנות השבע והרעב נתגלגל הדבר, ובפרשת ויגש נכתב עצם הירידה, לכן נעלם שם הוי"ה שהוא מורה על רחמים וחסדים גדולים ונגלים, ואח"כ נכתב שוב שם ה' לראשונה בפרשת ויחי 'לישועתך קויתי ה' (מט, יח) בו נרמז הגאולה העתידה, על כן נתגלה שם הוי"ה המרחם עלינו.

וסף הפסוקים שלא נכתב בהם שם הוי"ה [מ'וכל אשר הוא עשה ה' מצליח', (לט, כג), עד ל'לישועתך קויתי ה' (מט, יח)] עולים לג' מאות וי"ח פסוקים, ורמז יש בדבר, כי גם בפסוקים אלו המדברים מתחלת גלות מצרים, אין 'יאוש' (713) רק מספר אחד יותר (813) המרמז על ההתחזקות וההתעלות מעל ליאוש, ואז זוכים 'לישועתך קויתי ה' ולגאולה, כי הגאולה באה על ידי שאינו מתיאש בשום מצב.

להנאתך ולטובתך - כל קשי אינו אלא טובה גמורה עבורו

בפרשתנו (כב, א-ב), 'והאלקים נסה את אברהם ויאמר קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המצרים והעלהו שם לעלה וגו'. מובא מהרה"ק הרמ"מ מו"טעפסק זי"ע (פרי הארץ בפרשתנו ד"ה כלל דמלתא) כי עקר 'עשרה נסיונות' היו לנסותו בענין האמונה, כי בכל אלו היה נראה לו כשנוי רצון אצל השי"ת, מתחלה - 'לך לך מארצך' וכאשר הגיע לשם 'ויהי רעב בארץ' והכרח לעזב אותה, כמו כן, כאשר 'וירד אברהם מצרימה' מיד 'ותקח האשה בית פרעה...' ועל דרך זה, בתחלה נאמר לו 'כי ביצחק יקרא לך

זרע' ולבסוף 'והעלהו שם לעולה', אך הוא התחזק בלבבו באמונה פשוטה בבואו שלא להרהר אחר מדותיו כלל, ומשם נתעלה ליום מדרגותיו.

ספר הגרא"י הכהן קוק שליט"א ראש ישיבת 'מאור התלמוד' בעיר רחובות, לפני שנים רבות ישבנו שבעה על אחינו זצ"ל, רעיתו הרבנית ושנים מילדיהם הרפים ע"ה שנספו בתאונת דרכים מחרידה, באותה שעה הגיע הגרא"מ שך זצ"ל לנחמנו, ואלו היו דבריו, לא להרהר אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא אין זו צדקות אלא חכמה ופקחות, כי בסופו של דבר רואים תמיד שהכל נעשה לטובת האדם. והביא הוכחה אחת, כמה שארע בשנות ה'מלחמה', שבתחלה כבשה מדינת רוס' את ארץ ליטא וחלק ממדינת פולין, ולאחר הכבוש הם הגלו רבים מאחינו בני ישראל לסיביר. באותה שעה היה 'ברור' לכל, שאלו שנשארו הם ה'מאשרים' שנשארו בחיים, ואלו אותם הגולים סופם שיבואו לידי מיתה ל"ע, והכל התאבלו עליהם כאלו הרגו אותם, אבל, כשנגמרה המלחמה התברר, כי דיקא מאלה שהגלו לסיביר נשארו הרבה בחיים, ואלו היהודים שנשארו במקומם נהרגו ל"ע ע"י הגרמנים ימ"ש מיד כשכבשו אותם חבלי ארץ. והרי להדיא, שאין ביד בן אנוש להעריך בראיתו הקצרה ובשכלו המגבל מהו טוב עבורו.

פעם בקש יהודי מחו"ל את הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שישלח עמו דברי חזק לבני קהלתו, (בחול המועד הספות, ולאחר שרקדו וזמרו נגוני שמחה התפזרו כל הקהל ורק הוא נשאר שם בביתו של החזו"א), שאלו לרצונו, השיב האיש, כי תושבי חוץ לארץ מבקשים 'חזק', נענה לו החזו"א ואמר, כתיב בנח (ו, ט) 'תמים היה בדורותיו', וכלומר שלכל דור יש את הצדקות והחזק שלו, בדורנו, החזק הוא החזק באמונה (כיו"ב ב'מעשה איש' ח"ה קכו).

ומקום אתנו לעמד בענין ה'השתדלות' במשנתו של ה'חזון איש', וכמו שאמר מקרביו, שהלא נודע הוא ב'שעורים', שהיה מחמיר גדול כל מדות השעורים, כגון כזית וכביצה ומדת האמה, אך בדבר אחד היה מקל מאוד במדת שעורו, והוא

בעסק ההשתדלות, שהגם שצריך האדם להשתדל לפרנסתו, אך אין צריך 'להחמיר' ולהרבות עוד ועוד... אלא ירבה בתפלה מתוך אמונה בהקב"ה.

וכה כתב ב'אגרת', בכל פגע הריני מרגל להחזיק את האמונה כי לא נעשה דבר בעולם במקרה, רק על פי השגחתו ית', והריני מתאמץ בתפלה להעביר את הגזרה, ולפיכך הריני מתחס בקרירות להשתדלות, כי ע"פ רב אין ההשתדלות ברורה, עכ"ל (קבץ אגרות ח"ב קלב).

בימי מלחמת העולם הראשונה נדד החזו"א מעיר מוצאו קאסווע לווילנא והתאכסן אצל גיסו הג"ר שמואל גרינמן זצ"ל, באחד הימים ראה שם את 'בן עירו' רבי יוסף ספרוני ז"ל, שאלו למעשיו, השיב רבי יוסף, שבתוך כדי עבודתו נכנס לו איזה חפץ לתוך העין ופצעה, והמשיך לומר שממש נס מן השמים שהדבר ארע בוילנא (עיר גדולה ובה נמצאים רופאים), כי מיד רץ לרופא ממחה שעשה לו נתוח בעין והציל את ראיתו, אבל אלו היה זה בקאסווע לא היה נשאר ממראית העין ולא כלום, לא נתן לו החזו"א לגמור את דבריו, ובתוך כדי דבור אמר, יתכן שבקאסווע זה לא היה קורה...

באו בצל קורת - המיחל ובוטח בה' נשמר מכל רע

בפרשתנו (יט, ח), 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי', והוא פלא, דהא זה גופא היתה טענת אנשי סדום - מדוע הכניסם בצל קורתו - כנגד חקי המדינה. ואין בא לוט ובקש מהם 'חנינה' דיקא מחמת שבאו בצל קורתו, והלא על כך היו דנים.

ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עה"ת פר' וירא, ועי' זכור למרים פ"כ), שזו היתה טענת לוט - שעל הנסמך מטל שלא לכזב בסומך בו, ואם האורחים סומכים על בעה"ב ובוטחים בו מטל עליו לדאג לכל מחסורם. ומכח טענה זו התחנן בפניהם שלא יעשו להם כל רע, וזהו אומרו 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי', והינו, שהם בטחו בי שאוכל להצילם מידכם, ואם כן שומה עלי לעשות כל אשר בידי להצילם.

ואנן נלמד מכאן ק"ו, אם לוט שלא היה אדם כשר, כדכתיב (יג, יא) 'ויסע לוט מקדם' - ש'הסיע עצמו מקדמונו של עולם' (בר"ר מא, ז), הבין שהוא מחיב להגן ולהציל את הסומך עליו (ואף נכתב זאת בתורה לשבח), ק"ו בן בנו של ק"ו, שהסומך ובוטח בהשי"ת שהוא מקור הרחמים והחמלה יזכה לשמירה עליונה מהבורא יתברך שמו, שהרי אינו מן המדה לעזב מי שסומך עליו ובוטח בו, אמר מעתה - אם יסמך האדם על ה' וישליך כל יָהּבו עליו ודאי שאף לעמתו ה' לא יעזבנו אלא יעזרהו ויסייעו בכל אשר יפנה.

מאמר זה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' בימות מלחמת העולם הראשונה, כשנדד הח"ח יחד עם בני הישיבה מחמת המצוק, משהתקרבה חזית המלחמה לסמילוביץ נאלץ הח"ח להרחיק נדד לתוך רוסיה וזכה בשומיץ פלך מוהילוב. שם באו פמה וכמה קוזקים לחפש אחר עריקים וצעירים שהשתמטו מהגיוס להביאם לפני מפקדם, וב'ישיבה' נמצאו רבים כאלו - צעירים בגיל הגיוס (רק כעבר זמן כשנודע למפקד חשיבותו של החפץ חיים עזבם לנפשם), כל חפוש כזה היה מטיל אימה על כל בני הישיבה ועל רבם הח"ח. וכה הובא בספר החפץ חיים חיו ופעלו (עמוד קיג) וז"ל: פעם כשבגלל החפשים המגברים דאג החפץ חיים מאד במשך כל היום, והיה שרוי אותו יום בלוי בתענית. בערב הרגיש עצמו מרענן ומעודד ושלח מיד אחרי חתנו ר' צבי, וספר לו, כי מצא עצה בתורה, כאשר דרשו אנשי סדום מלוט שיוציא אליהם את אורחיו כדי לענותם, הפציר לוט בשכניו הסדומיים לבל ירעו לאורחיו - 'כי על כן באו בצל קרתי'. לאמר, מאחר שבאו בצל קורת הריני אחראי להגנתם. הגע אפוא בעצמך, טען החפץ חיים, אם לוט שבשבתו בסדום לא היתה צדקותו מרבה בכל זאת הפיר ביסוד זה שעליו להגן עליהם, מעתה, על אחת פמה וכמה אם נטיל עצמנו תחת חסותו של רבון העולמים, ודאי שלא יעזבנו. ואמנם, כך הוה. במשך כל הזמן לא גיס שום תלמיד של הישיבה לצבא...

ולשבר את האזן בדרך משל, ליהודי זקן ושבע ימים שנשען על אברך צעיר לזמים, לפתע ראה

האברהם כי השעה מאחרת, ועליו למחר למקום פלוני. מה עשה, שמט ידו מתחת ידי הזקן והלך לו לדרך? ללא אמר ודברים... אין צריך לומר שהזקן נפל ונחבט בראשו ה"י, והנה כל בר דעת יוכיח את האברהם 'וכי מן הישר להתנהג כן'. אין לאדם הגון פמותה לתת למי שנסמך עליה לפל עדי ארץ. כיו"ב כאשר בשר ודם סומך ובוטח בה, ברור הדבר שלא יעזבנו בידו. ורמזו כן במאי דכתיב (דברים לב, ד) 'א- ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא', הינו שהסומך על הקב"ה זוכה לכל טוב, שהרי 'ישר הוא', ואינו מדרך הישר להסתלק מן המקום כאשר אחרים נשענים עליו.

ידוע המאמר בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע על הפסוק (תהלים קטז, ז) 'שובי נפשי למנוחכי כי ה' גמל עלי', בדרך משל, לחולה שעומד לפני נתוח מסבך, וכלו דואג וחרד, אבל כשנכנס לחדר נתוח ראה שהרופא הראשי זה אביו - מיד נרגע, שהרי 'רחמי האב על הבן' ובנדי יעשה את כל הנצרך לבנו כראוי על צד היותר טוב. וזהו אומרו 'שובי נפשי למנוחכי' - תנוח דעתך ויסורו דאגותיך 'כי ה' גמל עלי' - כי זה המתעסק בה הוא אבינו שבשמים, ולא יזיחך אף לרגע אחד ח"ו.

כה ספר הגאון רבי נתן שולמן זצ"ל, שפעם הלך ברחובה של עיר עם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, ולנגד עיניהם נגלה מחזה נורא - ילד קטן חסר דעה המהלך על גגו של בנן גבוה מבלי מעקה סביב הגג, אין צורך לתאר גדל הפחד הבא ממצב כזה, החזון"א שידע שרבי נתן עלול בכל רגע לפרץ בשאגות אדירות - מה שעלול לסכן יותר את חיי הילד שיבהל ויגוס על נפשו... על כן אמר לו בקול, יש מי ששומר על הילד... יש מי ששומר על הילד... - כשפנתו על הקב"ה 'שומר ישראל'. רק מחובת לא תעמד על דם רעף' עלה הגגה והציל את הילד...

תפלה משגת חן - פוחה של תפלה מעמקא דלבא

בפרשתנו (יח, יב) נאמר 'ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי ענדנה', כתב ה'ספורנו',

'ותצחק' כי חשבה שהוא ברפת המלאך, וכברכת נביא פעין ברפת אלישע שברך את השונמית (מלכים ב' ד טז), ולכן צחקקה, כי ענין הלדה אצלה הוא ממש כ'תחית המותים', וזה אי אפשר אפלו על ידי ברפת מלאך אלוקים, דשנוי טבע גדול כזה אפשר רק על ידי מצות (צווי) האל פרטית או בתפלה משגת חן מאתו. ללמדנו פוחה של תפלה שהיא גדולה יותר מברכתו של מלאך.

נוראות מצינו בכוחה של תפלה, דמפרש פסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ב), וכן מדינה שעוונותיה מרביין 'מיד' היא אובדת, שנאמר (בפרשתנו, יח, כ) 'ועקת סדם ועמורה כי רבה', הקשה ה'לחם משנה', וא"ת, אם כן, פיון דסדום ועונותיה מרבים מזכיותיה למה הקב"ה היה מוחל להם בשביל החמשים צדיקים, פיון דהדין נותן שנאבדת. ויש לומר מפני תפלת אברהם היה מוחל אע"פ שאין הדין כן. וכלומר, שהתפלה בכוחה לבטל את הנגזר, אף שנפסק מפכשות מיד היא אובדת.

כתב הרה"ק ה'קדשת לוי' זי"ע (פרשת ויחי ד"ה א"י מלת) וז"ל: כל אדם צריך להתחזק בלבן אמונה זאת שבנדי אין הקב"ה מואס בשום תפלת עמו ישראל, ואף שהוא נקרא 'הגדול הגבור והנורא' ולו דומיה תהלה, אעפ"כ יקר בעיניו דבורים של עמו ישראל, אפלו מפי שהוא ח"ו בדיקטא התחתונה, אעפ"כ מגיע מזה תענוג להבורא יתברך וכו'.

עוד רמזו כי לכאורה יפלא היאך שמע ה' לקול הנער שהיה בעל עברה שעבר על ג' החמורות (עי' רש"י כא, ט) גם שיצא לתרבות רעה (שם יד), ואלו בקול תפלת הגר שהיו נאים מעשיה פקטרת' (רש"י בראשית כה, א) לא שמע (עי' רש"י כא, יז), כי אין כל נפק"מ מיהו המתפלל, אלא ככל שהתפלה תבוא יותר מעמק הלב יותר במהרה תתקבל לרצון, אף אם יצאה מפי מי שאינו ראוי כ"כ.

ודע, כי גם לענינים רוחניים נצרכת התפלה, וכמו שידוע הבאור בשם הרה"ק ה'סוד העבודה' זי"ע בדברי חז"ל (אבות פ"ה, מ"ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן', והוא על דרך דברי הגמרא 'אין עמידה אלא תפלה' (ברכות כו:), שרק

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותך

בעזרו - 'כדרך ש'עזר ל'אברהם', ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם (הנאמר כאן בתפלתו על סדום), ואין עמידה אלא תפלה, והרי שאלוקי אברהם היה בעזרו בבקשתו זו על סדום, ומכאן למדנו על מעלת הקובע מקום לתפלתו - שגם אם נראה לו שלא פעל מאומה עדן חוזר הוא ל'אותו מקום' וממשיך להתפלל בקביעות בלא להשבר ולפל ברוחו.

וכך כתב הרמב"ם ה'דגל מחנה אפרים' ז"ע (הפסוק כי תצא לבאר מה שנאמר (ישעיה נד, א) 'רני עקרה לא ילדה כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה', וז"ל, כי אמר א"ל זללה"ה (הבעש"ט הק') כי כל התפלות עושים פעלה בעולמות העליונים ולפעמים בקצה הארץ, וסמוך על הפסוק (תהלים יב, ט) כרם זלות לבני אדם אלו דברים שעומדים ברומו של עולם (ברכות ו:) שנעשה מזה דברים נוראים ברומו של עולם, ובני אדם סוברים שלא נתקבלו תפלתן לבן מזלזלן בהם. וזה רני עקרה לא ילדה פנ"ל, כי רבים בני שוממה פי' התפלות אשר אתה סובר שהם שוממים עושים פעלות גדולות יותר מראיתך הגשמית, עכ"ל.

וכבר אמרו במדרש (ילקוט'ש ישעיה תקט) שיש תפלה שנענית עד שלא הוציאה האדם בפיו כמו שנאמר (ישעיה סה, כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע', ויש הנענית בו ביום וכו' ויש הנענית לסוף שבועים שנה (עי' בר"ר מא, א). ובארנו צדיקים (אמרי אמת שבועות תרע"ו, ועוד), שהתפלה מרחפת באויר עד בוא עתה וזמנה להתקבל לפני פסא הכבוד (ולפעמים פועלת לטובה בענין אחר). וכן איתא במדרש (דב"ר ואתחנן ב"ב) א"ר חייא רבה כתיב (תהלים כז, יד) 'קנה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקנה אל ה' הוי מתפלל וחוזר ומתפלל ויש שעשה שיתנו לה.

ובזה בארו את הכתוב (תהלים כ, י) 'ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו', דלכאורה מהו אמרו יעננו, היה לו לומר עננו - לשון תחנה ובקשה, אנא ממוך ענני. אלא באורו, בטוחים אנו ש'המלך יעננו' - ללא כל ספיקא וספק ספיקא ברור לנו שהמלך יעננו, ואף

ע"י שהתפלל אברהם אבינו לפני הבורא שיזכהו לעמוד בנסיונות, זכה להתגבר ולעמוד בנסיונות הקשים.

ריקם אל תשיבנו - אין תפלה השבה ריקם, פעמים נענית מיד ופעמים לאחר זמן

בפרשתנו (יח, כד), 'אולי יש חמשים צדיקים...' הנה רבים אומרים לנפשם, הן כבר שפכנו תפלות בעשר מדוע עדן בוששה ישועתנו מלבוא, ולמדו מפרשתנו, שאברהם אבינו התפלל להצלת בני סדום ועמרה מהפיכת העיר, 'אולי יש חמשים צדיקים... ארבעים וחמשה... ארבעים...', ומובא ב'אבות דרבי נתן' (פ"ז יב), שפשאברהם אבינו התפלל על סדום היה גלוי וידוע לפני הקב"ה כי אין בה אפלו ג' או ד' צדיקים - כי אלו היו בה ג' או ד' לא היו חוטאים כל כך, ומדוע לא השיבו מיד, ולמדנו דרך ההנהגה הישרה כי תחלה יש לתת לאדם הדובר אליך לגמור דבריו ורק לאחר מכן להשיבו.

ולכאורה נראה שתפלתו לא הועילה במאומה שהרי לבסוף נהפכו הערים, אבל כבר כתבו הרמב"ם רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (פרי צדיק בפרשתנו אות ה) והרמב"ם מהרי"ד מבעלזא ז"ע (בפרשתנו), שחלילה מלומר כן, ובנדאי הועילה התפלה, האף אמנם לא על כל העיר, אלא גבי לוט, ש'ממנו מלכות בית דוד (הוצא מרות המואביה) ממנו מלך המשיח'. ולמדך שאין תפלה שאינה פועלת, אלא שפעמים נוטלה הקב"ה לענין אחר הנצרך יותר לנו ואיננו יודעים כלל על צדק זה.

ואפשר לומר, שלכך היה למחרת - 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה' (יט, כז), שבא להתפלל באותו מקום אשר עמד שם, אף שלא נענתה תפלתו של אתמול על סדום, והיה יכול לומר נצרך אני לשנות מקומי כדי שישמע ה' את תפילתי, כי האמין שאין תפלה החוזרת ריקם, ובנדאי נענתה תפלתו דאיתא מול.

ויש ללמד זאת ממה דאיתא בנמ' (ברכות ו:) 'כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו, [פרש רש"י אלוקי אברהם - שקבע מקום לתפלתו,

אם עדן אינו נראה, מ"מ סמוך לבנו ובטוח שפך יהיה... וכך הוא לשון המאירי (ב"ב קטז). 'לעולם יהא לבו של אדם בטוח שהתפלה כשהיא נעשית בתקונה מבטלת את הגזרה'.

כן באר הרה"ק משינאנא זי"ע (דבר"י וירא ד"ה ויכלו) משם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע על הפסוק בפרשתנו (כא, טו) 'ויכלו המים מן החמת ותשלה (הגר) את היגל תחת אחד השיחים' וכי יתכן שהגר השליכה את בנה ממנה והלאה. אלא באורו, אחר שהתפללה לפני המקום שיחיש ישועה לבנה, מיד ותשלה את היגל השליכה את דאגתה מבנה ממנה והלאה אל הקב"ה, וסמכה עליו שיעשה את הטוב ביותר עבורה. ודבר זה הרי הוא אחד המיוחד שבשיחים השיחות הינו התפלות (כמו שאמרו בגמרא בכמ"ק 'אחד המיוחד').

ידועים דברי הגמרא (נדרים נ) מעשה ברבי עקיבא כשחזר לביתו בפעם ראשונה עם י"ב אלף תלמידים ושמע לאחוריו הדלת שבני ביתו אומרים - לו היה מצית לי היה נשאר שם עוד י"ב שנה, מיד סובב ר"ע את עצמו ושב לישיבה וחזר שוב בגמר י"ב שנה נוספות עם כ"ד אלף תלמידים. והתמיהה עולה מאליה, אם כבר עמד לאחוריו הבית מדוע שב על עקבותיו מבלי לפטר את בני ביתו בשאלת שלום לרגע כמימריה... אלא, כי ידע ר"ע שהיה עומדת ושופכת לבה בדמעות כמים שיחוס וירחם הבורא על בעלה שיצא מביתו כעם הארץ שיזכה לעלות ולגדל לאילנא רברבא, וידע ר"ע כי אם תראהו עם י"ב אלף תלמידים תשלו נפשה ותפסק מלהתפלל מקירות הלב, כי מה חסרון יש בראש ישיבה' על י"ב אלף תלמידים... על כן, עזב מיד את מקומו ושב לישיבתו למען זאת שתמשין להתפלל בכל לבה, ואכן בזה פעלה על עוד י"ב אלף תלמידים.

וכמו שכל 'אם רחמנית' אוהבת שבנה יבקש ממנה מאכלו, וכמה נעלבת היא כשבנה שב אל הבית כשארוחת ערב בידו, ולשאלתה מאן לו מאכלים אלו, משיב בפשטות 'הייתי רעב, על כן הלכתי אל השכנה שממולנו ובקשתי ממנה שתביא לי אכל

להשיב נפשי... כך אבינו שבשמים רוצה שנצפה אליו ולא נבקש מאחרים...

ידוע משלו של המגיד מדובנא (משלי יעקב) על לשון הפתוב (יח, יז-יח) 'וה' אומר המכסה אני מאברהם, ואברהם היו יהיה לגוי גדול', ולכאורה צ"ב מה ענין זה לזה, אלא משל לשנים שנכנסו אל החיט להזמין בגדים לבניהם, האחד ידקדק עד מאד במדות הבגד והשני יקח ככל אשר יעשה החיט, משנדברו ביניהם נמצינו למדים כי זה הראשון בן יחיד לו, ומה יעשה בבגד שאינו מדקדק עבורו, וזה השני נתברך בח"י צאצאים, והיה אם לא יתאים הבגד לראובן ישמש הבגד לשמעון, ואם לא עכ"פ ישמש לבנו השלישי... אף כאן אומר הקב"ה המכסה אני מאברהם - והרי כשישמע את הגזרה יפיל תחנוניו ואף אם לא יועילו התפלות לגבי סדום, מכל מקום 'ואברהם היו יהיה לגוי גדול' - ויצטרך לתפלות הרבה, והתפלה שלא תענה בעד דבר זה תעלה לענין פלוני מצאצאי אברהם...

והאמת תורה דרפה, כי על האדם להיות שמח וטוב לב, מלא גיל ורנן, על הזכיה הגדולה אשר נפלה בחלקו לשפך שיח בפני הקב"ה בכבודו ובמצמו, וכה השיב הגרא"מ שך זצ"ל במכתב לתלמיד חכם שחלה, ומחמת יסוריו לא היה יכול ללמוד, ולבו נשבר בקרבו, ומה ששאלת במכתבך בענין מה אדם צריך לחשב כשהוא שבור, מתפלל אני עליך, מדוע אתה כותב שאתה שבור, אדם לא צריך להיות שבור... יהודי צריך להיות מאשר שיש בידו לעמוד לפני הקב"ה ולהתפלל לפניו 'רפאנו ה', - אתה הקב"ה, אתה עשיתי אותי חולה, אתה יודע את הצרות שלי ואת היסורים שלי, אתה תעשה אותי בריא. הקב"ה הבעל הבית עלי. הקב"ה יודע את החשבון. כמו אחד שיש לו משפט ונותנים לו לגשת לשופט העליון לבקש ולתבע, אז הוא מאשר, כך כל בן אדם צריך להיות מאשר שיכול לגשת ישר להקב"ה ולבקש ממנו ולהתפלל'.

הרחק במטחי קשת - להתרחק מן הפעור והדומה לו

בפרשתנו (יח, ח), 'ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ואכלו', ובמדרש (שוח"ט ח) 'אמר להם הקב"ה... כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב', וקצת צ"ב שהרי בפרוש אמרו חז"ל (הובא ברש"י) שהמלאכים לא אכלו אלא עשו עצמם כמי שהם אוכלים, ומכאן ראיה שאף העושה עצמו כמי שעובר עברה לעברה יחשב, אף הם, מפיון שעשו עצמן כאוכליו נחשב להם כמי שאכלו 'בשר בחלב' בביתו של אברהם...

סמוך לדבר, כי לכאורה מצינו סתירה בדברי רש"י בפרשתנו, במקום אחד כתב (יח, ד) ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודת אלילים לביתו (ב"מ פו:), אבל לוט שלא הקפיד הקדים לינה לרחיצה, שנאמר (יט, ב) 'ולינו ורחצו רגליכם', והרואה 'תמה שהרי רש"י בעצמו (שם) הסביר את הטעם שלוט אחר את הרחיצה וז"ל: ולינו ורחצו רגליכם - וכי דרכן של בני אדם ללון תחלה ואחר כך לרחץ, ועוד שהרי אברהם אמר להם תחלה ורחצו רגליכם, אלא כך אמר לוט, אם יבאו אנשי סדום ויראו שכבר רחצו רגליהם, יעלילו עלי ויאמרו, כבר עברו שני ימים או שלשה שבאו לביתך ולא הודעתנו, לפיכך אמר, מוטב שיתעכבו כאן באבק רגליהם, שיהיו נראין כמו שבאו עכשו, לפיכך אמר לינו תחלה, ואחר כך רחצו, עכ"ל. הרי לה שמטעם סכנה אמר כן, ואמרו בבאור הדבר (הגאון רבי ליב חסמן זצ"ל), כי אכן היה כאן 'תרוץ' טוב, אבל בבית אברהם אין מכניסין אפלו אבק ע"ז, יהיה התרוץ טוב ככל שהוא טוב... אף אנו נאמר לענן ה'כלים' למיניהם, אף אם יש תרוצים טובים אין מקומם בביתם של 'ראי ה', כי 'ראי ה' יתרחקו אף במחיר של מסירות נפש מכל דבר שריח קלות וקרירות נודף הימנו.

וביותר צריך להזהיר מפני אותו 'התר' מפקפק של 'צרכי פרנסה'... וכה באר הרה"ק ה'ישועות משה' מו"ז זי"ע את דבר הפתוב בפרשתנו (כב, י)

'ויקח את המאכלת לשחט את בנו', כי מאכלת נקראת כל דבר המאכיל ומביא פרנסה לאדם כדי מחיתו (עי' רש"י), ובא לרמז על הלוקחים בידם את ה'כלים' למיניהם, בתרוץ - 'לצורך פרנסה' - להאכיל בני ביתו, על זה נאמר לקח את ה'מאכלת' ובהם 'שחט את בנו ח"ו, כידוע כי כל אלו הכלים מסכנים לו ולזרעו אחריו.

'מעשה' נורא ספר אחד מאדמור"י ליופאויטש זי"ע, בבו יחיד לאביו הגוי שהרחיק נדד לארץ רחוקה, שם עשה חיל בעסקיו עד שנעשה לגביר עצום ביותר, גם שקד על למוד 'חקמות' שונות עד שנעשה ל'מלמד ומשכיל', ויצא שמו לתהלה בכל קצוי תבל. כעבר שנים רבות הגיע האב לזקנה מפלגת, וכבר הפליג מעל שמונים שנה, והרגיש שלא נותר לו עוד זמן הרבה בהאי עלמא, והתעוררה בו תשוקה עצומה לראות את בנו יחדו מחמד עינו, להשתעשע עמו ולרוות מלוא חפנים נחת, שלח לו האב אגרת תוכה רצוף אהבה וגעגועים, כי רצונו עז לראותו במו עיניו, ומבקש הוא ממנו שיבוא לבקר אותו בטרם יקרבו ימיו למוות. באשר הגיעה האגרת לידי הבן וקרא את הפתוב בה לא עלה בדעתו לטרח עבור אביו - לעזב את עסקיו למשך זמן רב כל כך, ומיד השליך אותה אל האשפה. כעבר חדש ימים והאב רואה שלא קבל כל תשובה מבנו, חזר ושלח 'אגרות שניות', והרבה להפציר בו שיענה לבקשתו, כי מה מאוד נכמרו געגועיו אליו והמו מעיו, אף הבן 'הערל' לא התניחס כלל. וכך חזר הדבר ונשנה על עצמו כמה פעמים, עד שבליט בררה כתב האב בדם לבו, בני מחמדי, אתה הוא משוש חיי, כיצד הנך מתעלם ממני, שמע נא, אין לי כל טעם בחיים מבלי ראות פניך, אם לא תבוא הנה, הריני שולח יד בנפשי...

על פזאת כבר לא היה יכול הבן להמשיך בשגרת חיו 'פאלו לא היה', ומיד החל להכין את עצמו לקראת המסע הארוך על כל פרטיו ודקדוקיו - פראוי למסעו של ה'גביר' החכם מכל אדם, אולם חשב הבן לעצמו, אם אופיע בפתע פתאום בבית אבי הרי ההתרגשות הגדולה תחיש ח"ו את קצו, על כן שלח מכתב לדודתו - אחות אביו הדרה

בסמיכות אל אביו, שביום פלוני הוא עומד להופיע אחר כבוד בבית אביו, והוא מבקש ממנה שבאותו יום תקדים גם היא לבית אחיה - אביו, ותכין אותו לאטו לקראת המעמד הנורא, עד שיוכל להתנדע לאביו.

פחלק מה'הכנות' חשב לעצמו שפון הראוי לו להראות את אביו את גדל עשרו ורב... על פן החל בקניית מתנות גדולות ויקרות, אשר לא נראו כמותם בכל הארץ, מ'צורף' הכסף בקש להכין גביע רם ונשא, כבד וגדול, המעטר בעטורים עדינים ומרהיבים, כמו כן בקש מצורף הזהב להכין עבורו מנורה מזהב טהור, גבוהה יותר ממנורת בית המקדש, עם ציצים ופרחים, אף מלא תבה באבנים טובות ומרגליות, את הכל אסף למקום אחד, נטלם עמו ויצא לדרך.

אחר שנדד על פני ימים ונהרות ועבר ארצות רבות, וכבר הגיע למחוז חפצו כשהוא עומד על דלת בית אביו, נקש בדלת ופתח בעל הבית ושאלו לרצונו, הבחין הפן שדודתו עדין אינה נמצאת שם, על פן לא רצה לומר לו 'אני בנך יחידך אשר אהבתי', אלא אמר לו כי הנו עובר אורח ומבקש להפנס לזמן מה, ואכן, האב הכניסו והכיר בו על פי מלבושיו החיצוניים כי איש מכבד הוא ועתיר נכסין, ושאלו 'מאין באת' והשיב מארץ רחוקה, האב לא הרפה, ושאל שוב את האיש 'מה מעשיך' כאן, אבל הפן לא ענהו תשובה ברורה, ורק אמר שהגיע לזמן קצר, ובתוך הדברים פתח את שקיו והוציא את הגביע והמנורה המפארת (בכדי להרגילו אט אט). אותו זקן אשמאי לא הבין כי זהו בנו, ולא עמד לנגד עיניו כי אם ה'עשר' אשר לפניו, ומתוך שלבו בוער בתאות המזון גמר בדעתו שכל אוצר מלכים זה יעבר לרשותו ויהי מה, ונמלך להרג את האורח ולהעבירו מן העולם, אז ירש את ה'מת מצוה' אשר בביתו, שהרי אין איש מבני הכפר מכיר את האורח, וממילא לא ישאלו שאלות אודותיו. ובתבערת לבו החל לטכס עצה - כיצד יצליח זקן בא בימים להרג איש צעיר הימנו, תחלה הציע לאורח כוס 'משקה' לשותות להשיב את לבו לאחר כל טלטולי הדרך, כמובן שלא סרב ושתה

כוס אחר כוס עד שנפלה עליו שנה עמקה, מיד הוציא הזקן סכין חדה ומשננת והפריד את הראש מעל הגוף בכדי שימשיך לישן באין מפריע... נטל את המת לעמקי היער, מקום שאין בו מדרס כף רגל לעוברים ושבבים, והטמינו שם. חזר לביתו ואכפה אותו שמחה עצומה והתרוממות הרוח על ש'זכה' לקיים מה שנאמר 'רצחת וגם ירשת' ועל שעלה לגדלה בבת אחת מבירא עמיקתא לאגרא רמא.

כעבר זמן קצר הגיעה אחותו לביתו, כמו שקבעה עם בן אחיה, והבחינה כי הוא 'שכור ולא מין' מרב שמחה והתרגשות, ושאלה אותו לשמחה מה זו עושה, האם הגיע אליך לפני זמן מה אורח, הודה בפניה שאכן היה כאן איש נכרי מארץ רחוקה והרגו על מנת ליורשו, ומכאן נובעת שמחתו כי בבת אחת עלה מאשפתות. על אתר נחרדה האשה ונפלה ארצה חלשות, ואמרה לו 'מה עשית' הרי היה זה בנך יחידך אשר הופיע ממרחקים כפי אשר בקשת ממנו בכל לבך ונפשך, וכל אוצרות אלו היו מיעדים עבורך, מיד הלכה לשוטרי העיר וספרה להם שאחיה הרג את בנו, הושיבוהו בבית האסורים עד שיצא דינו בבית המשפט, ופקסו השופטים שאין צורך להענישו, שכן הוא כבר העניש את עצמו בענש הגדול ביותר ששיק להעלות על הדעת, ובמו ידיו גזר על עצמו טעם מיתה משנה עוד בחייו עלי אדמות.

עד כאן תכן דבר המעשה שלא היה ולא נברא, אף הרבה מוסר השכל ולקח נוקב יש ללמד ממנו. כי הבה נתבונן נא, אלו היה אותו זקן וכסיל מתאפק כמה דקות הרי היה זוכה ל'שני' עולמות, לחסות בביתו עם בנו שלא ראהו שנים הרבה, וכל כך השתוקק לראותו, וגם היה זוכה לקבל את כל אותן מתנות בדרך כבוד, אף מאחר שראה את העשר הגדול כנגד עיניו ולא היה יכול להתאפק אבד את עולמו בבת אחת, רצח את בנו יקירו בעשר אצבעותיו, וגרם לעצמו לאכל 'מרור' עד סוף ימיו בצער עצום ונורא. ובאמת, כל אוצרות הללו היו מוכנים עבורו, אף התאוה העבירה אותו על דעתו וגרמה לו להפסיד את כל האוצרות וגם

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותך

עצה טובה קמ"ל, שיעמיד לנגד עיניו תמיד כי כל עולם הזה אינו אלא דבר חולף, ואין אחד הנמצא כאן ביהאי עלמא לנצח נצחים... אלא סוף כל האדם לבוא, ויהיה מהחכמים שעונים בראשיהם לראות מיד בתחלה בעיני שכלם את עתידם ועתיד דורותיהם אחריהם.

ואמר דבר נפלא פמ"מ הגרי"מ רזקמן שליט"א בשם ספר 'קרפון העני' (לך לך ד"ה ואגלה) לבאר בדרך הרמז במה שאמרו חז"ל (ב"ק צו:) 'מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר', כי אלו היה אדם מעמיד בביתו את דמות דיוקנו כשהוא כבר ב'גבורות שמונים' או בן תשעים שנה... אזי ללא כל ספק שהיתה 'תמונה' זו מעוררת אותו תמיד להתבונן 'לאן אתה הולך', ובנדאי היה משנה ארחותיו, וכנגד זה אמרו חז"ל מטבע של אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד, שכבר בימי נעוריו היה לנגד עיניו 'דמותו' כשהוא זקן... ואם עתה יש כאן 'בחור ובתולה' בצד אחד הרי הזמן חולף במהרה וכצל עובר, ולא ירחק היום שיהיה כאן 'זקן וזקנה'...

וכל המוסיף גדרים להתרחק מן הרע מוסיף על עצמו ברכה ושמידה עליונה עד בלי די. וכבר כתב בספר חסידים (תתקצד) 'אמרו לזקן במה הארכת ימים, אמר כי היו אורחים בבית המרחץ וכו', ואני לא דברתי מעולם בבית המרחץ ובביה"כ ואפלו דברים של חל אע"פ שמתר, והואיל ועשיתי לי גדר ותוספת הוסיפו לי אף שנותי'.

הכרת הטוב – מעלת המביר טובה וגריעותו של בפניי טובה

בפרשתנו (כ,ט), ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי. ומבאר ה'אור החיים' הקדוש, שהרי אבימלך וכל בני ביתו נענשו באפן נורא וכמבאר ברש"י, וזו היתה 'טענתו' של אבימלך, מדוע הבאת עלינו ענש גדול כזה, כי אין רעה בעולם אשר יש בה בכדי לגרם להביא עלינו 'סורים קשים ומרים נוראיים' כאלו, וכלשון האור החיים 'ואין מציאות

את בנו יקירו, ואותה פעלה שחשב שהיא תביא לו את 'אשר החיים' היא שהביאה לו את האסון הגדול ביותר.

בענין הזה ממש הוא לגבי ה'כלים' המשחיתים, כי היצר הרע מסית ומדיח את האדם להחזיק אותם ברשותו 'לצורך פרנסה'... וכיו"ב משאר דמיונות והבלים, ומרמה אותו לחשב שאם יהיה לו את ה'כלים' הרי יזכה לפרנסה טובה בהרחבה ובשפע גדול עד שיהיה עשיר כקרח, וכמה אשר יהיה לו... ואם אכן נופל ברשתו הרי הוא מאבד את כל העולמות, מאבד את עצמו, ומאבד את ילדיו רח"ל, ופעלה זו של החזקת הכלים שחשב שהיא תביא לו את אשר החיים הרי היא בעצמה תביא אותו לידי האסון הגדול ביותר, לאבד כל טעם טוב בחיים.

ובאמת אין הדברים אמורים רק לענין ה'כלים', אלא ללמד על הכלל כולו יצא, פעמים שפא דבר נסיון לאדם, ובטוח הוא כי אם אכן ישמע לקול יצרו אזי יזכה ב'אוצרות זהב וכסף' ובתענוג עצום, אם אף ישכיל יבין שאי אפשר לאדם שיבוא לו עשירות ותענוגים אם לא נגזר עליו מן השמים, ואין מציאות בעולם שיוכל האדם להשיג לעצמו דבר שאינו 'שלו', ואם אכן נקצב עבורו אזי יבואו המה לידו בכל מקרה אף אם לא יפל ברשתו של היצר... וכל עבודתו היא להתאפק, ואז יגיעו אליו כל אותם אוצרות בהתר ולא באסור, אולם אם ח"ו לא יעמד בנסיון 'סופו יורש גיהנום' בעולם הזה, הרגשת האשר תתהפך לעצב ולמרירות, וכדכתיב (ירמיה ב, יט) 'תיסרף רעתך'.

עוד בה יאמר, לענין 'בין אדם לחברו', פעמים נראה לו לאדם כי פלוני עומד לו בדרך... ונראה לו, אלו אזכה, אסלק את פלוני ממקומו, ממעמדו ומצבו, אז אשכון לבטח בדרך עין יעקב, ואהיה מאשר ומלא בשמחה, והוא לא ידע כי גם אם ככה יעשה ח"ו לא ירויח מאומה, כי פלוני לא עומד בדרך כלל וכלל, כי כל המיעד לו מן שמיא ממילא בוא יבוא אליו ברנה, ומה שלא מיעד עבורו לא יגיעו גם אם ראשו של פלוני כבר קטוע...

במדרש (תנחומא כי תצא ב) 'ויש מצות שמותן שכן בנים כמו שרה שארחה את האורחים, ושונמית על שקבלה את אלישע' (מלכים ב' פ"ד).

וכתב היעב"ץ (מגדל עז, נחל שלושה עשר אות יז) צריך שלא לשכח להזמין עניים אל הלחם - שלא לתת מקום למקטרג, כי אין מצוה להאכיל עשירים, ואפלו אברהם אבינו נתנסה בעקדה מחמת שעשה משתה גדול ביום המלה לגדולי הדור, ולא היו מצויים לו עניים, לפיכך היה לו לזכר להקריב קרבן, אמנם אנו שאין לנו קרבן ושכיחי ומימי עניים, פשיטא שחייב גדול להקדימן לכל אדם ואין קרבן חביב להקב"ה מזה, והפעלים ענינו מהם... לכן צריך להתאמץ בזה כל איש לפי יכולתו.

מצינו בחז"ל (מועד קטן כח.) מעשה בר' חייא שלא היה מלאך המוות יכול לפגוע בו, מה עשה, הלך ונדמה לו כעני ובקש ממנו פת לחם, ונתן לו ר' חייא, אמר לו מלאך המוות לר' חייא, אם על העני הנך מרחם מדוע אינך מרחם עלי - להשיב לי נשמתך, הסכים ר' חייא ונתן בידו את נשמתו. והרואה יפלא, כי מה טענה היא זו - וכי מפני שרחם על העני, עליו לרחם על מלאך המוות, בשלמא לעני נתן פרוסת לחם להחיות נפשו, וכי משום כך עליו למסר נפשו... אלא שיודע היה מלאך המוות בר' חייא שבשעה שנותן פת לחם לעני כל לבו ונפשו נותן לו, עד שהיה יכול על סמך זה לתובעו שאף עליו יחוס וימסר בידו נפשו ממש.

פעם ספר הרה"ק הרמ"מ מלעלב זי"ע לפני חבורת החסידים בשבח צדיק אחד מיזאאי תימן, והפליג את מעשיו הטובים שבעת מלחמת העולם דאג להאכיל מאות יהודים פליטי חרב שברחו מבתיהם מחמת המצוק, העיר אחד מן היושבים והוסיף, שאותו צדיק היתה לו קביעות ללמד סתרי תורה עם אחד מגדולי המקבלים, נענה הרה"ק 'מה אתה סח - הרי אנו מדברים ממה שהיה מאכיל יהודים...', פלומר, שמעלה זו חשובה וגבוהה יותר מלמוד סתרי תורה, כי ידעו והבינו אותם קדושי עליון שאין לה דבר גדול יותר מלהאכיל ולהשקות יהודים רעבים וצמאים.

רע בעולם שהיה זה תשלומו, זולתי סבה אחת יש בה סבה ליסורים כגון דא, והיא 'כפיות טובה' - כי אם עשית לנו תחלה טובה ואנו השבנו לך רעה תחת טובה אז נבין את אשר בא עלינו - 'שאין אדם מתחייב רע בעולם כמשלם רעה תחת טובה', וזהו ששאל אבימלך מה עשית לנו טובה תחלה ומה חטאתי לך שהשבתי רעה כנגדה, שמחמת פן הבאת עלינו חטאה גדולה שכזו. כי אין לה שנאי לפני המקום ככופר בטובתו של חברו. ומדה טובה מרבה בשכר הצפון למכירים בטובתם של חברים ומשיבים טובה תחת טובה.

הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטין זצ"ל הוכיח מפרשתנו הפרת הטוב עד היכן היא מגעת, שהרי בעת שנהפכה סדום בקש לוט מהמלאך 'הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה והיא מצער וכו', ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברתי (יט, כ-כא), ואיתא במדרש (בר"ר נ, יא) 'על ידי שכבד את המלאך נשא לו פנים', שהיה המלאך מחייב להשיב לו טובה תחת הכבוד אשר חלק לו בהכניסו אותו לביתו. ונמצא שאף שתפלתו של אברהם לא הועילה להציל העיר הזאת, אך מפל מקום הצרך המלאך להותירה על תלה מפני שהיה מטל עליו חובת הפרת הטוב.

ויטע אשל - סגלת הכנסת אורחים לכל הענינים ובפרט לזרע של קדש

פרשה זו יפה נדרשת בענין 'הכנסת אורחים', בתחלת הפרשה באריכות בפסוקי התורה ובמדרשים, וראה במש"כ בס"ד בספרנו אשיחה בחקיקה וביגדיל תורה (וירא), ובבאר הפרשה כתב על הנאמר (כא לג) 'ויטע אשל בבאר שבע', ובמסכת סוטה (י.) נחלקו התנאים מה נטע אברהם - הצד השווה שביניהם שהתעסק רבות במעשה ובמחשבה היאך להיטיב לאורחיו. ואכן, גדולה היא מצות הכנסת אורחים עד שאמרו חז"ל (שבת קכז.) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה ומלבד חשיבותה של מצות הכנסת אורחים, נקשרו בה ג"כ הרבה סגלות טובות, לרפואות וישועות בכל הענינים, גם מסגלת היא מאד להפקד בפקדת ישועה ורחמים בזרע של קמא, וכמו שאמרו

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותך

ואף יזכה ל'תורה', כדברי הרה"ק ה'יששכר ישראל' זי"ע (ריש פרשתנו) המבאר דברי חז"ל (שמו"ר כה, א) 'באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישינן הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה, לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם', ובאורו, שהקב"ה הטיף מוסר למלאכי השרת, וכי כן מקבלים את האורחים ששואלים אותם בכניסתם 'מה מעשיכם כאן', וכל שכן שאין פוגעים בהם, הרי בירדתכם לביתו ראיתם 'הכנסת אורחים' ביצד, וכיון שאינכם יודעים להתנהג פן על פן ראויים הם יותר לקבל את התורה עכדה"ק, והרי שמלאכים שאינם יודעים להכניס אורחים אינם זכאים לקבל את התורה, ואלו בני ישראל זכו בה על ידי אברהם אבינו שעסק בהכנסת אורחים, והוראה היא לדורות, שיפתח ביתו תמיד לכל מאן דבעי ויקבלם בשמחה ובסבר פנים יפות, ועי"ז יזכה לקבלת התורה.

כאשר הרחיב הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זי"ע את ה'גרויסע שטוב' (בית הרבי, בו גם נערכו עריכת השלחנות) ספר דבר פלא, לפני כאלף שנים התגורר במקום הזה יהודי שהיה מקים מצות הכנסת אורחים כאברהם אבינו בשעתו, וכשבנה זקני הרה"ק השור שלום מבעלזא זי"ע את בית הכנסת, חשב הלה שהגיע זמן תחית המתים ועמד מקברו ובא אצל זקניו. וכשאמר לו זקניו שעדין לא הגיעה השעה חזר, ובזכות מצות הכנסת אורחים אותה קיים בכל כוחו ומאודו זכה שיקימו על המקום הזה את ה'גרויסע שטוב' (אור הצפון קבץ 2 עמ"כ).

פעם הגיעו שני יהודים לעיר קזמיר באישון ליל, חפשו מקום ללון אך כל בני העיר כבר נמו את שנתם, רק מבית הרה"ק רבי יחזקאל מקזמיר זי"ע בקע האור שבאותה שעה ישב על התורה והעבודה. הללו שלא ידעו כי בבית זה דר הרבי דפקו על פתח הבית, ואכן, הרבי הכניסם לביתו, וטרח סביבם בטרחת יתרה, וספק להם כל צרכיהם במאכל ומשתה ואף הציע להם פרים וכסותות למען ינוחו מעמל דרכם. באותה שעה

ובמדה פגד מדה יזכו גומלי חסדים, שהקב"ה ישקה את צמאי חסדו בכל הישועות והרפואות, וכן בארו דבריהם (סנהדרין קג:) 'גדולה לגימה שמרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים, ומעלמת עינים מן הרשעים', ופירש"י, מעלמת מעיני המקום שלא להביט ברשעו לשלם לו כדרכו הרעה, אלא עושה כאלו אינו רואה במעשיו, ולכאורה נראה שהדברים סותרים את דברי הגמרא (ב"ק נ.) 'כל האומר הקב"ה ונתן הוא, יתרו חיו, אף באמת לא קשיא, כי בודאי אין כאן ותרנות ואין שום דבר נעלם מעיניו יתברך שמו, אלא שהנהוג עצמו בחסד וברחמים לרעהו מבלי לדקדק מה טיבם מעורר בזה שגם הקב"ה יתנהג עמו במדה זו ברחמים וחסדים, ויזכה לכפרה על פשעיו מצד שורת הדין, דבמדה שאדם מודד מודדין לו.

ובפרשתנו (כ, ג) 'ויהי כאשר התענו אתי אלקים ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר נבוא שמה אמרי לי אחי הוא', כתב בספר דברי בינה להרה"ק מביאלא זי"ע (ד"ה ויהי), ד'מעשה אבות סימן לבנים', שכאשר התענו אותנו אלקים גולה אחר גולה, ואמר לה - אנו מבקשים מהשי"ת 'זה חסדך' שיעשה עמנו חסד, איך זוכים לזה הוא עי' 'אמרי לי אחי הוא' שיתנהגו זה עם זה באהבה ויחשבו זה את זה כאחים.

גם ב'רוחניות' יאמר פן, כמו שבאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בפסוק (יה, ה) 'וסעדו לבכם אחר תעברו', דכשיושבים ביחד בסעודת מרעים באהבה אז מצליחים לסלק ולהעביר את היצה"ר הנקרא 'אל אחר' (שבת קה:).

ויזכר את דברי הרה"ק ה'יהודי הקדוש' זי"ע בפסוק (יט, ז) 'אל נא אחי תרעו', אל תהיה רעותכם וחבורתכם ברעות למחצה, ד'נא' פרושו חצי מבשל כדכתיב (שמות יב, ט) 'אל תאכלו ממנו נא', וזהו אל נא, אל תהיו בבחינת נא, אלא אחי תרעו, תהיו באהבה וברעות משלמות. [מובא בשיח שרפי קדש].

התעורר המשמש שהיה ישן בחדר הסמוך מקול האורחים, ומכיון שידע כי בשעה מאחרת כזו אין השירות מצויות ברחובת של עיר, הבין בנפשו כי בודאי קול ההמלה בא מ'נשמות נדחות' שבאו אל הרבי לקבל טובת נשמה ותקון השלם. ומרב פחד לא העז לזוז ממקומו.

ויהי בבקר, כשבאו החסידים לתפלת שחרית ספר להם המשמש על הנשמות שהיו בחדרו של הרבי, והרבי עסק עמיהן שעות ארכות. הרבי ששמע מתוך חדרו את דברי המשמש קרא לו ואמר, אכן היו אלו נשמות קדושות, אך לא לקבל מעמי תקון וטובה באו, כי אם לתקן את נשמותי... כלומר, שעל ידי מצות הכנסת אורחים היה לו עצמו תקון והארה גדולה לנשמותיו (תורת יחזקאל עמוד קע"א).

בימי זקנותו המפלגת של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, כשכבר לא היה בכוחו ללכת - לצאת ולבוא, קבעו פעם אספת רבנים במעון הקיץ שלו שעל יד ראדין, ביניהם נקרא גם הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי מוילנא זצ"ל, הח"ח לבש עצמו בבגדי השבת וחפה לאורח בקצר רוח, כשהגיע הג"ר חיים עוזר שמח מאד לקראתו. אחד הרבנים העיר שרבי חיים עוזר משלים למנין עשרה ואפשר להתפלל מנחה בצבור. כששמע הח"ח את ההצעה הזאת התנגד לה באמרו, 'לא נזכר בשום מקום שיש לשאל את האורח אם הוא רוצה להתפלל, וכבר איתא בגמרא (ב"ק צב.) כשבא אכסנאי לעיר, על עסק אכילה ושתייה שואלים אותו, או דואגים למנוחתו. ותוך כדי דבור פנה אל הגאון האורח ושאל אם יטעם דבר מה, כשהאורח השיב בלאו, הציע לפניו הח"ח, בודאי מע"כ עיף מן הדרך, והוא פטור מתפלה בצבור, ישוב נא לנוח קצת, ולא זו מזנו הח"ח זצ"ל כל אותה העת והשתדל לשמש אותו עד כמה שכוחותיו עמדו לו (המאורות הגדולים מע' הח"ח אות ר"פ).

בדרך צחות פרשו, כי הנה מקבלים אנו את פני השכינה פעם אחת בחדש בעת 'קדוש לבנה' (כדאמרינן אלקמלא לא זכו בני ישראל להקביל את פני אביהם שבשמים פעם אחת בחדש דים), ולכן גדולה הכנסת

אורחים - שלא יאמר אדם אלקמלא לא זכו בני ישראל להכניס אורחים פעם אחת בחדש דים', אלא גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, לומר שזה נצרך לנו הרבה יותר מפעם אחת בחדש.

אך עם כל מעלתה שהיא יותר מקבלת פני שכינה, יש לו לעשותה תוך שמירת כל גדר הקדשה, והרי לה שפשפאלו המלאכים 'איה שרה אשתך', אמר להם אברהם 'עד כאן... עם כל מעלת הכנסת אורחים, לא תבוא שרה הנה, אלא 'הנה באה', גם שנה הנהגתו ואף לצרך חסד נמנע מלדבר עמיהם על עניני האשה מחסר צניעות.

ואגב גררא, הנה נאמר בפרשת לך לך (טו, ז-יא) לאחר שברחה הגר מאת שרי, 'וימצאה מלאך ה' וגו', ויאמר הגר שפחת שרי, ונזכר שם בפסוקים ד' פעמים 'ויאמר לה מלאך ה', ופרשו חז"ל (בר"ר מה, ז, והובא ברש"י) 'על כל אמירה היה שלוח לה מלאך אחר', וכלומר שנגלו ד' מלאכים אל הגר וכל אחד אמר לה דבר אחר, ולכאורה יש לתמוה מדוע לא היה די במלאך אחד שיאמר לה כל אותן אמירות, ומה צרך יש בד' מלאכים, ואמר הרה"ק ה'חדושי הרי"ם' דבר נורא, כי גם מלאך מזהר ב'אל תרבה שיחה...' (אבות א, ה). מעתה נלמד אנו העשויים מ'בשר ודם' עד כמה אנו צריכים לשמור את עצמנו...

בימי ילדותו של הגאון הנודע רבי חיים הלוי סולוביצ'יק זצ"ל מבריסק חלה מאוד, וכבר נואשו כל הרופאים משלומו, באותו זמן הגיע הרה"ק מקוברין זי"ע לבריסק, ונכנס לבקר בבית זקנו של הילד, החסיד רבי איטשע עפרון ז"ל (חותנו של ה'בית הלוי'), מייד פתח בזעקה, צרה גדולה יש לי בתוך ביתי, נכדי הקר חיימ'קה חולה אנוש, נענה הרה"ק ואמר, גלך לבקר את החולה. כאשר נכנסו אל החדר, פתח הרה"ק מקוברין זי"ע ואמר, שהנה נאמר (בפרשתנו יח) 'והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו', ולכאורה היה צריך לנקט בלשון עבר - והוא עמד עליהם, ומדוע כתיב בלשון הווה, אלא ללמדנו, כי בכל פעם שיהודי מקים מצות הכנסת

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותך

ואורחים מגיע לשם אברהם אבינו 'עמוד החסד', ולכן נאמר 'עמוד', כי הוא עומד תמיד להשתתף בהכנסת אורחים... והנה אמרו חז"ל (ב"ב טז:): 'אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא', ומאחר שאתה מקים בי הכנסת אורחים, ואף אברהם אבינו נמצא כאן בבית, מפילא ודאי תבוא הרפואה לילד החולה, ואכן כך הוי' (הובא בספר מחשבת נחום מהגה"צ רבי מנחם נחום מקנטיקוויצא-חיפה זצ"ל עמ' רלט, בהוספה, שהמחבר הנ"ל חזר על עבדא זו בפני הגר"ח מברסק ונענה לו שאף הוא יודע מופעשה זה כפי שקבלו מאביו).

ומעין זה עוד נראה מש"כ בס"ד באשיחה בחקיקה (וירא) שהרה"ק מקוברין זי"ע נקלע לביתו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין זי"ע בעת שבתו היתה חולנית, והזכירה אביה לטובה אצל הרה"ק מקוברין, ואמר לחולנית, הרי אביך מקים עתה מצות הכנסת אורחים, ואותה ה'אבן טובה' תלויה על צוארו, הסתכלי על אביך ותתרפאי (מזקנים אתבונן עמוד ג).

וכך איתא מהרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע (חקת ד"ה עלי באר) בשם הרה"ק ה'חזק מלובלין' זי"ע בבאור לשון הכתוב (פסוק ג) 'והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', שהראהו הקב"ה לאברהם 'איל אחר' - שיש עוד 'איל' (עקדה) מלבד איל (עקדה) זה, והוא כאשר האדם 'נאחז בסבך' היצר, המסבכו ומושכו

כתב הרשב"א (בשו"ת ח"ה סי' נה) דברים חוצבים להבות אש וזל"ק, והוא אמרו (דברים ו,ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך', וכמו שאמרו ז"ל (ברכות נד.) בשני 'יצריך ביצר הטוב וביצר הרע, ויצר הרע הוא המפתה לאדם ללכת אחר חמדת הלב, והזהירנו להיות חשק עבודתו ואהבתו יתברך מבה כל החשקים, כאמרו (שה"ש ח, ז) 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוז לו', והוא מדתו של אברהם אבינו עליו השלום, שנתן לו בן בעת זקנתו אחר היותו חשוף בנים ושנתאנה לו כל ימיו, והיה המעלה שבמין האנושי ועקרו בחפץ חסד, ונעשה לו אכזרי לאהבת בוראו לשחט אותו בידו, ועזב ושכח אהבת בנו יחדו אשר אהבו תכלית אהבה וחשק להיות אהבתו גוברת ומשפחת כל החשקים והתאוות. עכ"ל.

מסרי נפשיהו - עקדת יצחק בזמניו ולמעשה בפרשתנו (כב,א), 'והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', כתב הרמב"ן (האמונה והבטחון פ"ו) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קימו את המצוות כלן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמו שאמרו במשנה (אבות ה,ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן - להודיע כמה חבתו...'

מעשה יאמר לדידן, אל יחשב האדם כי 'עקדת יצחק' היתה פעם אחת ותו לא, ואינה שיכת גבן, כי אדרבה, בכל רגע ורגע יתכן שיקים האדם בעצמו 'עקדת יצחק' ותעמד לו זכותו לדורות עולם.

וכך איתא מהרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע (חקת ד"ה עלי באר) בשם הרה"ק ה'חזק מלובלין' זי"ע בבאור לשון הכתוב (פסוק ג) 'והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', שהראהו הקב"ה לאברהם 'איל אחר' - שיש עוד 'איל' (עקדה) מלבד איל (עקדה) זה, והוא כאשר האדם 'נאחז בסבך' היצר, המסבכו ומושכו

מסרי נפשיהו - עקדת יצחק בזמניו ולמעשה

בפרשתנו (כב,א), 'והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', כתב הרמב"ן (האמונה והבטחון פ"ו) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קימו את המצוות כלן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמו שאמרו במשנה (אבות ה,ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן - להודיע כמה חבתו...'

אחר תאוותיו והוא נלחם בגבורה כנגד הצר הצורך, ומשבר רצונותיו וטבעיו מפני רצון השי"ת, הרי זה חשוב כעקדה ממש, ועל זה מסים הכתוב 'בקרניו' שהוא מלשון הארה וכמו 'כי קרן עור פניו' (שמות לד, לה), שהעומד בנסיון תהיל אורו עד כסא הכבוד.

יש שבאר עפ"י דבריו את נסח התפלה (ברכת זכרונות מוסף דר"ה) 'ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכר', שהפנה היא ועקדת יצחק לזרעו היום, ר"ל בחינת עקדת יצחק הנעשית היום על ידי זרעו המוסרים ומבטלים רצונותיהם ותשוקותיהם אל הקב"ה, ברחמים תזכר.

וכל כך רבתה מעלת הזבח את 'רצונו' ועובד את בוראו כנגד טבעו ומזגו, שאפלו בהאי עלקא ישלם לו ה' כמפעלו 'מדה כנגד מדה' - לשנות עבורו את הטבע להטיב לו, כדכתב הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (וירא ד"ה עוד נ"ל ע"ד צחות) על הכתוב (יח, ט) 'ויאמרו אליו איה שרה אשתך, ויאמר, הנה באהל', כי בראות המלאכים את ה'שפע' הרב שהגש לפניהם בבית אברהם - ג' לשונות בחרדל וכו', אמרו לו איה שרה אשתך לבטח איננה בבית, שהרי 'אשה עיניה צרה באורחים' (ב"מ פה), ומכיון שאיננה בבית היית יכול להגיש לנו הרבה כפי רצונה... ויאמר להם אברהם, לא כדברכם, אלא הנה היא באהל והיא אשר הכינה את כל השפע הרב, כי שברה את טבעה, שלא להיות 'עיניה צרה באורחים', אלא מכנסת היא את האורחים כראוי - כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, אמרו המלאכים אם כן, ראויה היא שישלם לה ה' מדה כנגד מדה וישנה בעבורה את הטבע שתלד בן, ואז בשרו 'שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך'. ומכאן, כל אחד ואחד בענינו, כאשר ישבר טבעו למען שמו יתברך, יזכה לישועות ונסיים למעלה מעלה מדרך הטבע.

כתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (פר' נח, יד), דהנה אצל אברהם אבינו מצינו שעשה לו הבורא נסים למעלה מדרך הטבע, וכגון הצלתו מ'אור כשדים', ומה שנהפך העפר שבידו לחיצים ובליסטראות בזרקו העפר על שונאיו (סנהדרין קט). ואלו הצלת

נח 'איש צדיק' היתה רק על פי דרך הטבע - שהצרך לבנות תבת עצי גפר שתוכל לעמוד נגד המבול ולא נעשה לו נס שינצל מן המבול ללא 'תבה' וכיוצא בזה, ומה נשתנה דינו של זה מזה.

אלא, כי הקב"ה נוהג עם כל אחד מ'מדה כנגד מדה', ולכן, נח שעבד את ה' בכל כוחו - אבל בדרך טבע העולם כדכתיב (ו, ט) 'את האלקים התהלך נח' (אלקים בגימטריא הטבע), על כן גם נס הצלתו לא היתה כי אם בדרך הטבע. מה שאין כן אברהם אבינו ששבר את טבעו, ועבד את בוראו למעלה מדרך הטבע, שהיה מכריז אמונתו בה' - והיו כל בני העולם מעבר אחד והוא מעבר אחר, לכן גם הנהגת ה' עמו היתה למעלה מדרך הטבע.

מוסיף ה'באר מים חיים' לומר 'ואפלו בדורותינו, כמה העין רואה בחוש נסים שנעשו לגדולי ישראל ולצדיקי אמת, שנתהפך הטבע בפניהם, וכל ראייהם יכירום כי הם זרע ברוך ה' ושם ה' נקרא עליהם, שמהוה לנגדם התנהויות חדשות, ומשדד כל מערכת השמים ומזלות הרקיע בשבילם, והכל עבור כי עז צדקתם ואמתתם בדרך ה' שלא בטבע... והקב"ה מיחד שמו על אדם זה' עכ"ל. ולדין יאמר, כל חד לפום דרגא דיליה, יעבד את ה' בכל לבו נפשו ומאד, יתגבר על טבעיו ויראה פלאות.

בזו הדרך באר המהר"ל זי"ע (דרך החיים עמ"ס אבות ג) שתבת 'נסיון' נגזרת מתבת 'נס', כי כמו ש'נס' פרושו למעלה מן הטבע כך אי אפשר לאדם לעמוד בנסיון אלא בעבודה וגייעה למעלה מדרך הטבע. ומהא טעמא המתגבר על יצרו ונסיונותיו יזכה לנס (ספר חסידים קצו).

ספר הגה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שלאחר פטירתו של הרה"ק ה'חוזה מלובלין' זי"ע בא אחד מעשירי העם אל הרבנית לקנות מפנה ה'כפה' של החוזה, הרבנית בקשה תמורת הכפה סך אלפים דיגרי זהב, העשיר 'סבר וקבל' ומהר לביתו להביא את המזון, לבינתים כבסה הרבנית את הכפה - מתוך מחשבה כי לגדל הסכום ראוי ומתאים שיקבל העשיר כפה נאה וראויה... מששב העשיר אל הרבנית ומצא את הכפה לאחר הלבון

שיחת חזק לפרשת וירא אברהם בערותיו

שהיא היא 'עץ חיים למחזיקים בה'. ומוסיף בדרך רמז רגליכם והשענו תחת העץ הוא ר"ת תורה.

והביא שם משל נפלא, לאדם הנכנס לבית חינוך וגברה בו תשוקת שתית חינוך אשר ריחו נודף למרחקים, חפש ולא מצא אלא גביע אחד המלא זהמא. ולא מצא מקור מים חיים לשטף ולנקות בו את הגביע על פן נגש אל חבית חינוך, ובין היקר שטף את הגביע ולאחר מכן שתה בו לרויה. כיו"ב, האדם שמתאונן לומר וכי איך אוכל להיות איש תם יושב אהלי תורה הרי הנני מלא בטנוף מעשי, ואיככה אוכל ללמוד ולעסוק בפתגם המלה, עצתו, לשטף עצמו ואת טנופו דיקא ע"י למוד התורה, ביינה של תורה. והמאור שבתורה יחזירנו למוטב ושוב יהיה ראוי ללמוד תורה כאות נפשו.

בתפלת שחרית של שבת קדש אומרים (בפיט א-ל אדון) 'טובים מאורות שבראם אלקינו, יצרם בידעת בבניה ובהשכל, כח וגבורה נתן בהם, להיות מושלים בקרב תבל', ובאר הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע (פרשת תצא ד"ה אכן להבין) בדרך רמז ודרוש בשם הרה"ק רבי אשר ישעיה מרופשיץ זי"ע, 'טובים מאורות' אלו הצדיקים שמאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים, והקב"ה 'יצרם בידעת בבניה ובהשכל' הינו שהכניס בהם יצר הרע שיש בו דעה, והוא מנסה בכל כוחו להכשיל את האדם, ולכאורה איך יש בידי בשר ודם להתחזק בנגודו, לזאת ממשיכים ואומרים 'כח וגבורה נתן בהם להיות מושלים' על אותו מלה זקן וכסיל, ואיך 'בקרב תבל' זו התורה שנקראת 'תבלין', כמאמרם (קדושין ל:): 'אמר להם הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין', כי על ידי היגיעה בתורה אפשר לכתת ולבטל את כוחו של הסטרא אחרא.

ואידי דאירינן בתורה נציגה נא עבדא מהגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, שספר הגאון רבי דוד גרינמן זצ"ל (להגאון רבי אליעזר טורק שליט"א) שבימות המלחמה הנוראה נשאר אביו הגאון רבי שמואל זצ"ל תקוע בארה"ב מבלי יכלת לבוא לארה"ק, והיו רבי דוד ואחיו (תאומיו) רבי חיים זצ"ל מתאכסנים בבית

נענה ואמר, לא על כפה זו נדברנו, אמרה הרבנית היא היא הכפה אלא שכפסתי אותה, נענה העשיר וקרא בהתרגשות, 'את הזעה הספוגה בכפה אני צריך', ודיקא על זה הייתי מוכן לשפך הון רב, כי היא הפעלה את שני וערך הכפה לאלפים דינרי זהב טבין ותקלין.

כעין זה נענה אנו לאמר, כי כביכול אין הקב"ה נצרך מאתנו למעשים נאים... רק את היגיעה ואת הזעה של מצוה הוא צריך - בהתגברות והתאמצות נגד היצר ונסיונותיו, כי זה כל האדם לעמוד בקשרי המלחמה.

כן מספרים שהרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בעודו בחו"ל לא נתן לכבס טליתו ורק משעקר וקבע מושבו בארה"ק נתן רשות לכבסה. כי בחו"ל נהוג לקבד את הפות בטליתו על פן רצה להטמן בטליתו הספוגה (ונועזת) תפלותיו, ורק בארה"ק שממילא אין קוברים עם הטלית לא שמר על הזעה שתשאיר בטליתו.

מעט מים ורחצו רגליכם - טהרה ע"י התורה וענין ה'חזרה'

בפרשתנו (יה, ד) 'יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, ובחז"ל מצינו (תנוד"א פ"א, זוה"ק בשלח קמח). 'אין עץ אלא תורה שנאמר (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה, ועל התורה ישען היטב בזה ובבא, כי היא נותנת חיים לעושיה בזה העולם (אבות ו, ז) וגם להבא 'בשעת פטירתו של אדם, אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד' (שם י).

הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע (ד"ה יקח נא) מבאר את הפתוב 'יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ'. כי בבואו ללמוד תורה והוא מלא בחטאים ומכפך רגל ועד ראש אין בו מתם. יקח נא מעט מים מתחלה יקח וילמד מעט תורה שאין מים אלא תורה (ספה נב:), ועל ידי עסק התורה יקיים בו ורחצו רגליכם שירחץ וינקח עצמו מכל טמאה וחלאה שדבק בו, ולאחר מכן יוכל לקיים והשענו תחת העץ יוכל להשען תחת התורה הקדושה

אברהם
בערותיו
באגדה
ובהלכה

דודם החזו"א, והיה החזו"א לומד עמם, אחת המסכתות שלמדו מסכת 'חלין' היתה, בגמרם את המסכתא בקשר ר"ד מהחזו"א שיבחנו אותו על המסכתא, ובחנו, אחר גמרו אמר לו החזו"א איתא בגמרא (קדושין ל.) תנו רבנן, וישננתם שיהו דברי תורה מחדדים בפיה שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמר לו מיד... אכן, בחנתי אותך וידעת גם ידעת את הנלמד, אבל זאת אשאלך, וכי זה נחשב 'אמר לו' וכי זה נחשב 'מיד', לך נא חזר שוב על המסכתא ואבחנו אותך בשנית, וכן עשה ר"ד, והחזו"א חזר ובחנו. אחר גמרו, אמר לו החזו"א באותו מטבע לשון, איתא בגמרא 'תנו רבנן וכו', אכן, בחנתי אותך וידעת גם ידעת את הנלמד, אבל זאת אשאלך, וכי זה נחשב 'מחדדים', וכי זה נחשב 'מיד', לא ולא. לך נא חזר שוב על המסכתא ואבחנו אותך שוב, אחר הבחינה השלישית אמר לו החזו"א, איתא בגמרא 'תנו רבנן וכו', אכן, בחנתי אותך וידעת גם ידעת את הנלמד, וב"ה כבר קימת בנפשך 'אמר לו', גם קימת 'מיד' אבל זאת אשאלך, וכי זה נחשב 'אל תגמגם', וכי זה נחשב 'מחדדים', לך נא חזר שוב על המסכתא ועמד שוב להבחין על הנלמד, עתה ברביעית אמר לו החזו"א, איתא בגמרא 'תנו רבנן וכו', אכן, בחנתי אותך וידעת גם ידעת את הנלמד, וב"ה כבר קימת בנפשך 'אל תגמגם' גם 'אמר לו' ו'מיד' קימת, אבל זאת אשאלך, וכי זה נחשב 'מחדדים', משבחנו שוב אמר לו, אה, ב"ה, קימת בנפשך כל דברי חז"ל, שכן היו הדברים בשלמות מחדדים, אל תגמגם, אמר לו, מיד... משבא דבר המעשה לאזני בנו הגאון רבי משה, נענה ואמר, עתה ידעתי, מדוע היה אבי בקי כל כך במסכת חלין.

ציון' בבני ברק, והיה בית מלוננו אצל זקנו הגאון רבי שמואל זצ"ל. באחד הימים אמרה לו זקנתו - שהיתה אחותו של החזו"א, הנה רואה אני שבשעות הצהרונים (בין הסדרים) יש לך זמן מיותר, על כן הצעתי היא שתחזר על תלמודך ובשעות אלו אבחנו אותך - כשאתה תראה לי בתוך הגמרא על אלו דפים הנך נבחן, ואתן לך בעד זה מתנה מיוחדת - עט כדורי... וכן הוה, מדי יום ביומו היה נבחן לפניה בפרק 'שנים אוחזין' שבו עסקו באותו הזמן בת"ת. יום אחד בשעה שרצה ר"מ להבחין לפני זקנתו לא מצא את הגמרא בארון הספרים (שני שסי"ם היו לו לר' שמואל בביתו), ושאל את זקנתו על כך, ותען ותאמר לו, שאכן בנה הגאון ר' מאיר הצרף להם ללמד עם החברותא שלו, אבל אל דאגה, אבחנו אותך בע"פ שלא מתוך הגמרא. בסתר לבו שמח ר"מ על כך, מתוך מחשבה שהיום לא 'תתקן' אותו באמצע המבחן... אף לא... אחר כמה רגעים כשאמר היילד מימרא בשם אב"י ורבא תקנתו זקנתו שהפך בין דברי אב"י ורבא, ואכן, הוא נזכר בדברי הגמרא והודה כי צדקו דבריה. אף הוסיף בהתפעלות - לא ידעתי ש'תלמיד חכם' גדול את... אמרה לו זקנתו, אה, 'שנים אוחזין' מפרת אנכי בעל פה ישר והפוך, שכן בילדותנו היה אחינו - מי שנתפרסם לבסוף כהחזו"א, יושב ומשנן את תלמודו שוב ושוב, ואחד מלמודיו בתקופה אחת היה בפרק שנים אוחזין... וכי איך לא אדע את הפרק בעל פה.

יה"ר שנוצרה להתחזק באמונה ובטחון בה"ת ובתפלה משגת חן, ובמדת החסד ובהכנסת אורחים ובהפירת הטוב, ולהתרחק מן הפעור והדומה לו ולעקד את יצרנו לעבודתו 'תברך, ולעמל בתורתו הקדושה ולחזר עליה מאה ואחת פעמים ויותר, ונוצרה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

וכן ספר הגאון רבי משה גרינמן שליט"א שבילדותו בהיותו כבן 01-11 נשלח (מירושלים) ללמוד ב'תפארת

שְׁחִית וְהִטְמִינָה תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב שַׁבָּתוֹ

אם גויים יכולים לחבר את התקע לשקע בשבת לחמם המאכלים

לאותה שבת, דקנסין לה כל שהיזיד ואמר לגוי לעשות לו מלאכה דאורייתא בשבילו. עכ"ל.

היוצא מדבריו שאין לגוי לחבר התקע לשקע כשיש בשקע זרם חשמל, דאף אם התבשיל היה מבשיל כל צרכו מערב שבת, כיון שהגוי הבעיר את האש כדי לחמם את התבשיל, נאסר על הישראל לאכלו בשבת.

ואף אם לא צוה את הגוי בפרוש לחבר התקע לשקע, אפתי איכא אסור להנות מהתבשיל אחר שהגוי עשה מלאכה דאורייתא לצורך הישראל. ואף שיכל לאכל מהתבשיל גם בלא החמום, מפל מקום איכא הנאה טפי בחמום התבשיל. ודמי למ"ש הרשב"א הנ"ל. ועין בשלחן ערוך (סימן שכה ס"ו) שאם הגוי לקט בשביל ישראל, או בשביל ישראל ואינו יהודי, צריך להמתין לערב בכדי שיעשו. ומבאר בב"י (סימן תקטו) דה"ה בכל המלאכות דאורייתא שעשה האינו יהודי בשביל ישראל, ואפלו עשה מעצמו בלא צווי הישראל. והינו אפלו ישראל אחר שלא נלקט בשבילו כיון דעשה מלאכה דאורייתא בשביל ישראל אסור לכל להנות עד מו"ש בכדי שיעשו [ובשבת גופא בטלטול נמי אסור כבסימן תקט"ו]. שלא יחנו ממלאכה הנעשית בשביל ישראל בשבת, וגם דגזרו דכשיהיה מתר מיד במוצאי שבת, יאמרו לאינו יהודי בשבת להכין שיהיה מזמן למוצאי שבת מיד. ועוד מבאר בש"ע שם (סעיף ד') בפת שאפה אינו יהודי לעצמו בשבת, דבשעת הדחק או לצורך מצוה, כגון סעודת ברית מילה או לצורך ברפת המוציא, יש לסמוך על המתירים. הלא"ה אף שאפה לעצמו אין להנות מהפת בשבת. ומבאר שם ב' טעמים לזה, טעם הרא"ש, שמא העסה היתה בביה"ש קמח, או עסה שאינו ראוייה לכוס, ואתקצאי לביה"ש. וכתב המג"א, דאפלו אם נאמר דהיו אז חטים דראוי לכוס, מפל מקום אין ראויים לאכל באותו ענין שנעשו לבסוף, לאחר שנעשה בו

א מזה שמצוי בבתי מלון שהעובדים הנכרים מניחים סמוך לסעודת שבת כמו תבניות מתכת על שלחן גדול, בצד חדר האכל, ויש בתבניות גופי חמום, ומחברים כל תבנית לחשמל על ידי הכנסת התקע לשקע, כדי להבעיר את גופי החמום אשר בו, ומניחים בכל תבה דברי מאכל לשמור את חמו למשך זמן הסעודה. יש להורות שיניחו בכל שקע שעון שבת, והעובדים הנכרים יחברו את התקע לשקע בשעה שאין בו זרם, וידלק אחר כרבע שעה. ובאפן כזה מתר להנות מן התבשילים בלא חשש. [ואם לא עשו כן, יש לצדד להקל להנות מהתבשילים, למרות שהגוי עשה מלאכה דאורייתא לצורך הישראל] (ילקוט יוסף שבת א א עמוד תקפא).

ובהערה (שם) כתב הנה מתחלה נדון לענין לכתחלה, אם מתר שהגוי יחבר את התקע לשקע בשבת. וכבר הזכר לעיל מ"ש הרשב"א בתשובה, שהובאה בבית יוסף (ס"ס רג) במי שבשיל תבשילו מערב שבת כל צרכו ולמחר בשבת אמר לגוי להדליק אש ולחמם תבשילו, נראה לי דאסור, ממהיא (שבת קכב). דגר וכבש, דכל שנעשה בו או בשבילו מלאכה דאורייתא אסור, כגוי שמלא מים בשביל ישראל, שלא ישקה מהם אפלו בהמתו, לפי שהוציאם מהבור שהוא רשות היחיד לשפת הבור שהוא רשות הרבים, ואף על פי שעשאה גוי מעצמו שלא מדעת ישראל ושללא נעשה בגוף המים מלאכת אסור, וכל שכן כשעשה גוי מלאכה דאורייתא במצות ישראל כזה, ואע"פ שלא נעשה מלאכת אסור בגוף התבשיל, שכבר נתבשל מערב שבת. וכמדומה, שאפלו אחר שנצטנן אסור לו

אסורא דאורייתא, שנעשה לחם, והו"ל נולד. ואמנם להפוסקים בסימן תצ"ה דלית להו נולד, מתר באפן זה לטעם זה. ויש שאוסרין מטעם אחר, שמה יאמר לאינו יהודי לבשל, ואף על גב דאינו יהודי שהדליק נר לעצמו לא גזרינו, כמו שנתבאר בסימן רע"ו, במידי דאכילה דלהוט ביותר, גזרינו טפי. וכתב המגן אברהם (בסימן תקי"ז) שמהדברי המחבר שם משמע דסבירא לה פטעם הזה. ולפי זה הוא הדין בנדון דידן.

אם אפשר להקל לכתחלה ולסמוך על סברת העטור

ולכאורה יש מקום לדון על פי מ"ש בספר העטור, [הובא ברמ"א סימן רעו] דכל שהוא לצרף מצוה מתר לצוות לגוי אפלו במלאכות דאורייתא, ומצינו לכמה ראשונים דקמי בחד שיטה עם בעל העטור, ולדבריהם בנדון דידן מתר אף לצוות לגוי לכתחלה לחבר התקע בנדון דידן שהוא לצרף מצות ענג שבת. וכ"כ החיי אדם (כלל כ בנשמת אדם סק"י), ובשו"ת שואל ומשיב (תליתאה ח"ג סימן ג) שחמום התבשיל הוי צרף מצוה דענג שבת להתיר שבות דשבות ע"י גוי. ע"ש.

ואף שמרן השי"ע בסימן שז ס"ה פסק כדעת הרמב"ם ודעמיה, דרק באסורי שבות מקלין אמירה לגוי לצרף מצוה וכדו'. וכן בסימן רנ"ג העתיק דברי הרשב"א שאם עבר וצוה לגוי להדליק האש ולהחם הקדירה אם נצטנו, שאסור לאכלו אפלו צונן, יש לומר דטעמו משום דסבר דסברת ספר העטור היא סברא יחידאה, וכמו שכתב בבית יוסף (סימן שז ס"ה ד"ה כתב הר"ן) שדעת הר"ף והרמב"ם ועוד, דלא כסברת העטור. אבל בהגלות נגלות שאין דברי ספר העטור סברא יחידאה, וכוותיה סבירא להו להתוס', בעל הלכות גדולות, שו"ת הרשב"ש (סימן קמא) בשם הפנהיג, ספר המכתם, רבנו ישעיה הראשון, המאירי בשם חכמי פרובינצא, הר"ן, ועוד. יתכן שמרן היה מסכים להקל בזה על כל פנים בבתי מלון, שהיא מצוה דרבים באכילת החמין לכבוד שבת. ובכהאי גוונא היה סומך על ספר העטור ודעמיה. ואף שהוא נגד ב' עמודי הוראה, מכל מקום במקום מצוה דרבים ובאסור

שבות שאין בו מעשה, יתכן ומרן היה סומך על המקלין במקום מצוה דרבים. אלא שיש לדון בזה, אם אכילת החמין חשיב כמצוה דרבים, להורות נגד פשטות דברי מרן בסימן שז, דבשלמא תפלה ושיעור תורה חשיב כמצוה דרבים, אבל באכילת חמין שהיא לצרף ענג שבת, הרי יכולים להסתפק באכילת דברים אחרים. וצ"ע בזה אם אפשר לסמוך על זה להקל אפלו לכתחלה. וראה בילקוט יוסף בסימן רעו לגבי מסעדה שנפסק החשמל, ואמרו לגוי לתקן את החשמל. ראה שם.

לענן דיעבד - פשהגוי עבר וחבר את התקע לשקע לשקע לחמם את התבשילים

ולענן דיעבד, באפן שהגוי חבר את התקע לשקע בשעה שהגזרם פועל, אם מתר להנות מאכל זה, הנה יש לדון בזה על פי דברי הראשונים הסוברים דכל שלא נעשה מעשה בגוף הדבר אין לאסור בדיעבד מצד מעשה שבת. ועין ברשב"א (שבת קל). שכתב בשם רבו, דדוקא היכא שנתחדש מעשה בגופו של דבר, כגון עשיית כלי או אפייה ובשול, אבל הבאת כלים ואוכלים מרשות לרשות, ודאי לא מתסרי, כיון דלא נתחדשה בעין הכנה בשבת. ע"ש. וכן פסק הריטב"א (ריש פרק מי שהוציאוהו). והובא בערך השלחן (סי' שיט סק"ג).

ואמנם אין דברי הרשב"א והריטב"א מסכמים, שהתוס' (ערובין מא. ד"ה לא הפסידו) כתבו, דפרות שיצאו חוץ לתחום וחזרו במזיד מתרים באכילה, ולא דמי למבשל בשבת במזיד שלא יאכל, דהתם הוי אסור דאורייתא. ע"כ. מוכח דאף שאין שנוי בגוף הפרות אם יש אסור מה"ת קנסינו לה דלא יאכל. וכן כתב המגן אברהם (סימן תה ס"ק יד). וראה בזה בילקוט יוסף שבת כרך ג' (עמוד צו).

ועכ"פ לדברי הרשב"א והריטב"א לכאורה בנדון דידן כיון שהגוי לא שנה בגוף המאכל, ורק חמם את המאכל, יש להקל להנות ממה שחמם. אלא שברשב"א הנ"ל מבאר, דכל שעבר על אסור אמירה לגוי להדליק אש בשבת, אין להנות מאותו מאכל אפלו צונן. ואף שגם שם לא שנה מגוף הדבר. [ונמצא שדברי הרשב"א לכאורה סותרים

שְׁחִית וְהִטְמִינַת תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב שַׁבָּתוֹ אֲדַבְרָה בַּעֲדוֹתֶיךָ

בְּגוֹפוֹ, מָה שָׁאִין כֵּן בְּהוֹצָאָה אוֹ הַעֲבָרָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, שֶׁלֹּא נֶאֱסָר. וְאִם כֵּן מִיֵּן שֶׁהַתַּבְשִׁיל הָיָה חֵם, לֹא פָעֵלָה בַּתַּבְשִׁיל כְּלוּם. ע"ש.

אוֹלָם הָרִי בְּרִשְׁבָּ"א מִבְּאֵר לְהִדְיָא דְכָל שְׁאֲמַר לְגוֹי לְהַחֵם הַקְּדֵרָה אִם נִצְטָנָה, אֵין לְהַנּוֹת מֵאוֹתוֹ תַּבְשִׁיל בְּשַׁבָּת. וְשָׂמָּה לֹא אִירִי בִּיסוּדֵי יִשְׁרוּן אֶלָּא בְּעִשְׂתָּהּ מַעֲצָמָה בְּלִי צוּי הַבְּעָלִים.

הַנֶּאֱמָר מִמַּעֲשֵׂה שַׁבָּת בְּרִבְרִי שְׁשֹׁמֵר עַל הַחֵם בְּלִבּוֹ

וְאִמְנָם אִם הַתַּבְשִׁילִּים הָיוּ חֲמִים, וְהָיוּ גֵרָם לְשִׁמְיָהּ עַל הַמִּצְבָּה הַקִּים, מִצִּינוּ שֶׁהִקְלוּ בְּכִי"ב וְכִמ"ש הַרְמ"א בַּהֲג"ה, שָׂאֵם אָמַר לְגוֹי לְהַחֵם הַקְּדֵרָה, אִם לֹא נִצְטָנָה כ"כ, שְׁעֵדֵן רְאוּיִים לֶאֱכֹל, אִם חֲמָמוּ אוֹתוֹ הָאִינִם יְהוּדִים, מִתְּרִין לֶאֱכֹל. וְכִמְנָה אֲבָרְהָם (ס"ק לט) הִבִּיא מִהָאֲגָדָה שֶׁכֶּתֶב, שֶׁמַּעֲשֵׂה הָיָה שֶׁהִטְמִינָה שִׁפְחָה חֲמִין מִשְׁחֻשְׁכָּה, וְאֶסְרוּ הַתַּבְשִׁיל שֶׁהָיָה צוּנָה, וְהִתִּירוּ הַבָּשָׂר, שֶׁהָיָה רְאוּי לֶאֱכֹל צוּנָה.

וּמִשְׁמַע מִהֲגַר"א, דֹּאע"ג שְׁנִינָה מִהַחֲמוּם, שְׂרִי בְּדִיעְבַּד, מִיֵּן שֶׁהָיָה יָכוֹל לֶאֱכֹל בְּלֹא הַחֲמוּם. וְאֶפְלוּ הַעֲמִידוֹ הָאִינוּ יְהוּדִי ע"ג הָאֵשׁ מִקֹּדֶם בְּצוּוֹיו, אַעפ"כ אֵין לֶאֱסֹר הַתַּבְשִׁיל בְּדִיעְבַּד. [שְׁלַחַן עֲצֵי שְׂטִים. מִשְׁנ"ב ס"ק צז].

וְכִי"ב אֵיתָא בְּש"ע (סִימָן רֵנוּ ס"א) גִּבִּי יִשְׂרָאֵל, שָׂאֵם עֶבֶר וְהִטְמִין בְּדָבָר הַמוֹסִיף הֶבֶל בְּעוֹמֵד בַּחֲמִימוֹתָיו כְּשֶׁעָה רֵאשׁוֹנָה מִתֵּר. ע"ש. וְכֶתֶב בַּמַּג"א (ס"י רֵנוּ ס"ו) דַּה"ה הַפְּטָמִין בְּשַׁבָּת בְּדָבָר שְׂאִינוּ מוֹסִיף הֶבֶל דְּשָׂרִי, דֶּהֱאֵי אֵינוּ אֶלָּא עוֹמֵד בַּחֲמִימוֹתָיו. ע"כ.

וְאִמְנָם הָיָה מְקוֹם לְחַלֵּק בִּזְהָ, דִּגְבִי נִכְרִי מִיֵּן שְׁעוֹשֶׂה כֵּן לְצִרְחָהּ הַיִּשְׂרָאֵל, וְעִבְרוּ עַל אֶסְרוֹת אֲמִירָה לְגוֹי, חֲמִיר טָפִי, וְיֵשׁ לֶאֱסֹר גַּם כְּשֶׁשָּׁמַר עַל הַמִּצְבָּה הַקִּים בְּלִבּוֹ. שֵׁשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַטְּמִינָה מֵעַר"ש, דְּכִי"ו דִּסּוּף סוּף עֲשֵׂה אֶת הָאֶסְרוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מִשּׁוּם הִכִּי הִתִּירוּ לְהַנּוֹת מִהַתַּבְשִׁיל בְּדִיעְבַּד כָּל שֶׁשָּׁמַר עַל הַמִּצְבָּה הַקִּים. אֲבָל כְּשֶׁעוֹשֶׂה אֶת הָאֶסְרוֹת בְּעִצָּם יוֹם הַשַּׁבָּת, בִּזְהָ יֵשׁ לֶאֱסֹר לְהַנּוֹת מִהַתַּבְשִׁיל גַּם

לִמ"ש בְּסִי רֵנָה שְׁאֲסֹר אִף שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹף הַדָּבָר, אַחֲרֵי שֶׁכֶּבֶר נִתְבַּשֵּׁל וְרַק חֲמָם]. וְע"כ דְּהוּא מִשּׁוּם קִנְס שְׁעֵבֶר עַל אֶסְרוֹת אֲמִירָה לְגוֹי שֶׁקָּל בְּעִינֵי הַבְּרִיּוֹת. וְשִׂאֵנִי יִשְׂרָאֵל שְׁעֵבֶר עַל אֶסְרוֹת בְּשַׁבָּת וְלֹא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹף הַדָּבָר, דְּבִזְהָ הַרְשָׁב"א הִקְלָה לְהַנּוֹת מִהַתַּבְשִׁיל בְּשַׁבָּת, מִמִּי שְׁעֵבֶר עַל אֶסְרוֹת אֲמִירָה לְגוֹי.

תִּדְעֵה, שֶׁהָרִי מִשְׁנָה שְׁלֵמָה שְׁנִינוּ (שַׁבָּת קכב). מִלֵּא מִים לְהַשְׁקוֹת בְּהִמְתּוֹ, מִשְׁקָה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, אֶסְרוֹ. וְעִינָה בְּמִגִּיד מִשְׁנָה (הַלְכוֹת שַׁבָּת פֶּרֶק ו') שֶׁכֶּתֶב, דְּצ"ל לְפִי דְּבִרְיָהֶם בְּצִצְאוּ ע"י נִכְרִי, אִי נִמִּי אֶפְלוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, הַחֲמִירוּ בַּתְּחוּמִין דְּדְּבִרְיָהֶם יוֹתֵר מִד' אֲמוֹת דְּרַה"ר דְּאוֹרִיתָא, לְפִי שְׁדְּבִרְיָהֶם צְרִיכִין חֲזוּק. ע"כ. וְכִי"ב כֶּתֶב הַט"ז בְּרִישׁ סִימָן שִׁיח, לְגִבִּי הַמְּבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת בְּמִזִּיד, דְּמִתֵּר לְאַחֲרִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִיָּד, וְאֶפְלוּ לְמִי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּשִׁבִּילוֹ, דְּלֹא בְּעִינָה לְהַמְתִּין בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ, אֶלָּא בְּמִלְאָכָה הַנֶּעֱשִׂית עַל יְדֵי אֵינוּ יְהוּדִי בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם דְּקָל בְּעִינָיו אֶסְרוֹ דְּאֲמִירָה לְעו"ג, וְיִבּוֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן פַּעַם אַחֲרֵת כְּדִי שִׁיְהִי מוֹכֵן לוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִיָּד. אֲבָל דְּבַר שְׁנַעֲשֵׂה ע"י יִשְׂרָאֵל בְּיָדִים, וְדֹאֵי לִיכָא לְמִיחַשׁ דְּעַל יְדֵי זֶה שֶׁנִּתֵּר לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִיָּד, יָבֵא פַּעַם אַחֲרֵת לִזְמַר לְיִשְׂרָאֵל לְבַשֵּׁל לוֹ בְּשַׁבָּת בְּשִׁבִּיל זֶה. וְעוֹד שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁמַע לוֹ דֹּאֵין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ.

וְכִן מִבְּאֵר בְּשׁו"ת צִיץ אֱלִיעֶזֶר חֶלֶק י'ד (סִימָן לג) שֶׁכֶּתֶב, דֶּהֱהִיא דְּתִשְׁבּוּבַת הַרְשָׁב"א, הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּלַעֲנֵן קִנְס אֲמִירָה לְעַכּו"ם חֲמוּר בִּזְהָ יוֹתֵר, כְּדִי שֶׁלֹּא יָבֹא לְזַלְזֹל בִּזְהָ וְלַהֲוֹת הִתֵּר לַעֲצָמוֹ גַּם בְּפַעַם אַחֲרָת, וּבְדוּמָה לְמָה שֶׁמִּצִּינוּ לַעֲנֵן הַקִּנְס לְהַמְתִּין בְּמוֹצָ"ש בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ, שֶׁקִּנְסוּ בִּזְהָ רַק בְּאֲמִירָה לְעַכּו"ם, כְּמִבְּאֵר בְּט"ז (ס"י שִׁי"ח ס"א), וּבַמַּג"א (ס"ב), וּבַמ"ב (שֶׁם ס"ה). ע"ש.

וּבִסְפָּר יְסוּדֵי יִשְׁרוּן ח"א (עמ' 411) דֵּן בְּדָבָר תִּנּוּר שְׁנִכְכָּה הָאֵשׁ שֶׁבְּתוֹכוֹ, וּבִבְּאֵה הַמְּשֻׁרְתָּת וְהַדְּלִיקָה הָאֵשׁ בְּעוֹד הַתַּבְשִׁיל חֵם. וְהִבִּיא מ"ש הַרְשָׁב"א [הַנ"ל] בְּשֶׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁלֹּא אֶסְרוּ מַעֲשֵׂה שַׁבָּת, אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בוֹ מַעֲשֵׂה, שְׁנַעֲשֵׂה אֵיזָה תִּקּוּן

אֲדַבְרָה בַּעֲדוֹתֶיךָ
בְּאֲגִידָה
וּבַחֲלָכָה

אברהם בערותך

שהיה והטמנת תבשיל מערב שבת ו

יתקורר ולא יתקלקל, לא נחשב כהנאה לענין מעשה שבת. ע"כ.

ולפי זה היכא שהיה קצר חשמלי בשבת, ויהודי עבר ותקן את החשמל בשבת, והתבשיל שהיה על הפלטה נשאר בחמימותו, וכיון שהתקון נעשה במהרה, הרי שלא הספיק להתקורר בשעת שלא היה חשמל. ולפי הנ"ל לכאורה כיון שהתקון רק שמר על המוצב הקיים, יש מקום להקל להנות לאכל מתבשיל זה בשבת כשהוא חם. וכן למד בשו"ת אז נדברו.

אולם ע"ש בילקו"י שכתב לחלק בין דינו של הרב הר צבי, לישראל מחלל שבת שתקן קצר חשמלי בשבת, דלגבי מחלל שבת אף אם התבשיל לא הספיק להתקורר, יש לאסור להנות מהתבשיל כשהוא חם, מאחר שאלמלא התקון לא היו אוכלים התבשיל כשהוא חם, ונמצא נהנה ישירות ממעשה שבת. וזה דלא כמו"ש במנחת שלמה הנ"ל. [וגם הוא סיים בצ"ע].

אדעתא דנפשיה קעביר

ואין להקל בזה מצד דהנכרי אדעתא דנפשיה קעביר כדי לקבל את משכרתו מבית המלון, דהא כבר כתב מרן בש"ע סימן רמד, שאם שכר אינו יהודי לשנה או לשנתיים שיכתב לו, או שיארג לו בגד, הרי זה כותב ואורג בשבת כאלו קצץ עמו שיכתב לו ספר, או שיארג לו בגד, שהוא עושה בכל עת שירצה. והוא שלא יחשב עמו יום יום ולא יעשה המלאכה בבית ישראל. ע"כ. הרי שלא הקלו בזה אלא כשהגוי עושה בביתו שלו, ולא בבית ישראל. דבזה אפלו קבלנות גמורה אסור, כדלקמן בסימן רנ"ב. וע"ש בב"י וב"מ"א, דגם בבית גוי אינו מתיר אלא ששכרו למלאכה מיוחדת, כגון בגד לארג או ספר לכתב, אבל כששכרו לכל המלאכות שיצטרך תוך זמן השכירות, לכ"ע אסור, וכמו שיתבאר בסוף סימן רמ"ז. וכתב שם במשנה ברורה (סימן רמד סק"ל) דמטעם זה יש למחות ביד השפחות כשעושין מלאכת אדוניהן בשבת, אפלו כשעושין שלא בבית ישראל, ושלא בצווי בעליהן, דהא הם שכורים לכל המלאכות, וכ"ש כשעושין

אם שמר על החם בלבד. וע"ע בילקו"י שבת פרק ג' (עמ' מד בהערה).

ויש להוסיף, דגבי ישראל לא היה צורך לחכמים להתמיר בעומד בחמימותו [בהטמנה וכדו' שהוא מדרבנן], אבל גבי גוי מאחר שהוא קל בעיני הבריות, התמירו בו יותר אפלו בעומד בחמימותו, שכל שהגוי עשה מלאכה דאורייתא לצורך ישראל, אף דאמירה לגוי שבות, אפ"ה התמירו שלא להנות מאותה מלאכה. והוא כעין מ"ש ה"ה (הנ"ל). ובנ"ד הרי נהנה מחם התבשיל, וזה ברור שתבשיל חם עדיף טפי מחמין קר.

אלא שמדברי הרמ"א הנ"ל מבאר שגם בגוי אם לא נצטנן כל כך, שעדין ראוי לאכל, אם חממו אותו האינם יהודים, מתירים לאכל.

וכיוצא בזה כתב בספר מנחת שלמה (קמא עמוד כד), וחושבני דהוא הדין נמי בתבשיל שעומד על גבי פלטה חשמלית וכבה החשמל ותקן אחר כך בעברה, דאם התבשיל לא נצטנן בינתיים, אע"ג שאם בא לאכל התבשיל לאחר זמן, עדין נהנה מהתקון שנעשה בשבת מהעברה, מ"מ כיון דלא עשה שום מעשה בגוף התבשיל, והנאתו היא רק מזה שנשאר בחמימותו ולא נצטנן, אפשר דבכה"ג אין התבשיל נאסר משום מעשה שבת. וצ"ע. ע"כ.

וע"ש בילקוט יוסף שבת פרק ג' (דיני הנאה מחשמל בשבת) מ"ש בשם הגרצ"פ פראנק בשו"ת הר צבי (ארח חיים א' סי' קפא) שלמד מדין עבר והטמין בשבת, לגבי השתמשות במקורר בשבת, גם למי שמחמיר ואינו משתמש בחשמל בשבת באר"י, שהרי המאכל לא נעשה במלאכת אסור, אלא המקורר גרם שלא יתקלקל, וזה לא נחשב נהנה מאסור מעשה שבת, וחתן בני הביא ראיה לזה מדברי הרמב"ן הרשב"א והר"ן, בהא דעבר והטמין בדבר המוסיף הבל מבעו"י, שהתבשיל אסור באכילה, שזה רק בצונו שנתחמם, או שנצטמק ויפה לו, אבל בעומד בחמימותו כשעה הראשונה מתיר, והובא בש"ע סימן רנז ס"א, ובש"ע הרב הוסיף בזה, שהרי אינו נהנה כלל מהאסור. ע"ש. הרי ששמירה על המוצב הקיים של המאכל שלא

שְׁחִית וְהִטְמִינַת תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב שַׁבָּתוֹ אֲדַבְּרָה בַּעֲדוֹתֶיךָ

שִׁטָּה עִם בַּעַל הָעֵטוֹר, וְהָכָא חָשִׁיב לְצַרֵּךְ מִצְוָה, וְכַמֵּ"שׁ הַחַיִּי אָדָם (כָּלָל כּ בְּנִשְׁמֹת אָדָם סָק"), וּבִשְׁוִי"ת שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב (תְּלִיתִיָּאָה ח"ג סִימָן ג) שְׁחִימוֹם הַתַּבְשִׁיל הָיוּ צָרֵךְ מִצְוָה דַּעֲנָג שַׁבָּת לְהַתִּיר שְׁבוּת דְּשִׁבוּת ע"י גוֹי. ע"ש.

וְאַף שֶׁמֶרְן הַש"ע בְּסִימָן שׁז ס"ה פָּסֵק כְּדַעַת הַרְמַבֵּ"ם וְדַעַמָּה דֶּרֶךְ בְּאֶסְוִירֵי שְׁבוּת מְקַלֵּין אֲמִירָה לְגוֹי לְצַרֵּךְ מִצְוָה וְכַדּוּמָה. וְלִכְתַּחֲלָה בּוֹדָאי דְּנִקְטִינֵן כְּדַעַת מֶרֶן, אֵךְ בְּדִיעֵבֶד לְכַאוּרָה כִּינֵן שִׁישׁ בְּדִבְרֵי מַחֲלָקֶת יִהְיֶה מִתֵּר לְהַנּוֹת מִהַתַּבְשִׁיל כִּשְׁהוּא חֵם.

אוּלָּם לְכַאוּרָה כָּל זֶה הוּא דְּוָקָא בְּמָקוֹם שֶׁמֶרְן לֹא גָלָה דַּעַתּוֹ לְהַדְיָא הֵיאֵךְ יִהְיֶה הַדִּין בְּדִיעֵבֶד. אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינֵן הָרִי מֶרֶן גָּלָה דַּעַתּוֹ לְהַדְיָא שְׁגָם אִם עֵבֶר וְעֵשָׂה כֵּן אֶסְוִיר לְהַנּוֹת מִהַתַּבְשִׁיל אֶפְלוּ כִּשְׁהוּא צוּנֵן, וְכַמּוֹ שֶׁכְּתַב מֶרֶן בְּבֵית יוֹסֵף בְּסִימָן רנ"ג בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א. וְכֵן מְבַאֵר בְּשִׁלְחוֹן עֶרֶוֹךְ סִימָן שְׁכָה סְעִיף ד' גְּבִי פֶת שְׁאֵפָאָה עֲכו"ם לְעֵצְמוֹ. ע"ש.

אֵךְ אֶפְתִּי יֵשׁ לֹמֵר דְּטַעְמוֹ שֶׁל מֶרֶן שֶׁהִעֲתִיק אֶת דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א בְּסִימָן רנ"ג, הוּא מְשׁוּם דְּסִבֵּר דְּסִבֵּרֶת סִפֵּר הָעֵטוֹר הִיא סִבְרָא יַחֲדָאָה, אֲבָל בְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת שְׁאִין דְּבָרֵי סִפֵּר הָעֵטוֹר סִבְרָא יַחֲדָאָה, וְכַמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל שֶׁכֵּן דַּעַת הַתּוֹס', בַּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת, הַרְשֵׁב"שׁ, הַמְּנִיג, הַמְּכַתֵּם, רַבֵּנוּ יִשְׁעִיָּה הָרַאשׁוֹן, הַמְּאִיר, חֲכָמֵי פְּרוּבִינֶצָּא, הַר"ן, וְעוֹד. בּוֹדָאי דַּחְזוּ לְאַצְטְרוּפֵי לְהַקֵּל עַל כָּל פְּנִים בְּדִיעֵבֶד.

וְאַמָּנָם אֵין לְהַקֵּל בְּנִדּוֹן דִּינֵן מִכַּח זֶה שְׁגָם הַפּוֹעֲלִים הַנִּכְרִים אוֹכְלִים מִהַתַּבְשִׁיל, דְּסוּף סוּף עֲקָר הַחֲמוּם נַעֲשֶׂה עֲבוּר הַיִּשְׂרָאֵל. וְעַיִן סִימָן שְׁכָה ס"ג.

וְהִרְאוּנִי שֶׁכֵּן הָעֵלָה בְּשׁוִי"ת בֵּית אָבִי ח"ב (ס' כב אות ה) אוֹדוֹת מָה שְׁאַרְע בְּמַחֲנֶה קִיץ בְּשַׁבָּת בְּבִקְרָא שְׁרָאוּ שְׁהָאֵשׁ שֶׁתַּחַת הַחֲמִין כְּבִתָּהּ וְהַמְּאֲכָלִים נִצְטָנְנוּ, וְקִרְאוּ לְעַכּוּ"ם לְהַדְלִיק הָאֵשׁ לְהַחֵם הַמְּאֲכָלִים, וְנִסְתַּמְּךְ ע"ד בַּעַל הָעֵטוֹר עַל כָּל פְּנִים לְעַנְּנֵן דִּיעֵבֶד. ע"ש.

וְכֵן בְּשׁוִי"ת שְׁרָגָא הַמְּאִיר חֶלֶק ח' (סִימָן קַלֵּד אוֹת ב) כְּתַב אוֹדוֹת מִי שְׁאֵמֵר לְגוֹי לְהַדְלִיק הָאֵשׁ שֶׁתַּחַת

בְּבֵית יִשְׂרָאֵל, דְּזֶה אֶסְוִיר אֶפְלוּ בְּשִׁכּוֹר לְמִלְאָכָה מִיַּחֲדָת וְכַנ"ל. וְעַיִן בַּט"ז (סָק"כ) שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שְׁמֻחָה, דְּאֶסְוִיר לְהַשְׁפִּיחָה אֶפְלוּ לַעֲשׂוֹת מִלְּאָכָת עֲצָמָה בְּבֵית בְּעָלֶיהָ, וְהַטַּעַם מִפְּנֵי הָרֹאִים שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ מִלְּאָכָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא עוֹשָׂה. וְהֵא"ר הִבִּיא בְּשֵׁם סִפֵּר הַתְּרוּמָה דְּמִלְּאָכָת עֲצָמָה מִתֵּר. וְדַעַתּוֹ שְׁגָם רַבֵּנוּ שְׁמֻחָה מוֹדָה לָזֶה. וְהַפְּמ"ג יֵשֵׁב דְּבָרֵי הַט"ז. ע"ש. וְכַחֲחִי אָדָם (כָּלָל סד) כְּתַב, דְּלִתְקַן הַשְׁפִּיחָה בְּגִדִּיהָ לְכָלִי עַלְמָא מִתֵּר בְּבֵית בַּעַל הַבֵּית, שֶׁהוּא נִכְר שְׁמִלְּאָכָת עֲצָמָה הִיא עוֹשָׂה. הֵא לָאו הִכִּי אֵין לְהַקֵּל.

וְעַיִן בַּמַּג"א (ר"ס רַמְד) שֶׁכְּתַב, דְּטַעַם הַהִתֵּר דְּאַדְעֵתָא דְּנִפְשִׁיָּה קַעֲבִיד, הוּא מְשׁוּם דְּלִיִּשְׂרָאֵל אֵין קַפִּידָא בְּזֶה אִם לֹא יַעֲשֶׂהוּ הַיּוֹם יַעֲשֶׂהוּ לְמַחֲרָ, דְּאִם קוֹבֵעַ לוֹ מִלְּאָכָתּוֹ בְּשַׁבָּת אֶסְוִיר. וְהוּבָא בַּמְּשִׁנָּה בְּרוּרָה (סָק"ב).

וּמִכָּאֵן הָעִיר בְּיִלְקוּט יוֹסֵף לְעִיל (סִימָן רַמְד ס"ק כה) עַל מ"ש בַּמְּנוּח"א לְהַקֵּל לֹמֵר לְגוֹי כִּשְׁהוּא מְשִׁלָּם לוֹ עַל כָּל פְּעֻלָּה, וְתַמּוּהָ, דְּהֵא הָכָא אֶכְפֶּת לוֹ שִׁיעֵשָׂה כֵּן דְּוָקָא בְּשַׁבָּת, וּבְזֶה אֵין אָנּוּ מְקַלִּים הֵן לְגִבִּי אֲמִירָה אוֹ רָמְזוֹ לְגוֹי, וְהֵן לְגִבִּי הַנָּאָה מִמָּה שֶׁעֲשֶׂה הַגּוֹי בְּשַׁבָּת בְּבֵית יִשְׂרָאֵל. וְרָאָה שֵׁם.

אִם אֶפְשָׁר לְהַקֵּל בְּדִיעֵבֶד מְשׁוּם דְּאִיכָּא מָאן דְּשָׂרִי

וְאִם הַגּוֹי עֵבֶר וְחִבֵּר אֶת הַתַּקְעָה לְשַׁקֵּעַ בְּשַׁבָּת, לְכַאוּרָה הִיא מְקוֹם לְדוֹן בְּזֶה עַל פִּי מָה שֶׁכְּתַב מֶרֶן הַבֵּית יוֹסֵף (אַרְחֵי חַיִּים סִימָן תַּנּו ס"ב ד"ה כְּתַב רַבֵּנוּ יִרְחֵם) דְּאַפְלוּ אִם עֲשֶׂה בְּמִזִּיד שָׂרִי, כִּינֵן דְּאִיכָּא מָאן דְּשָׂרִי אֶפְלוּ לְכַתַּחֲלָה. וְכ"כ הַב"י (יו"ד ס"ס פז סוּד"ה וּמ"ש וְכֵן אִם עֲמַד). וְכ"כ בְּפָרִי מְגָדִים [סִימָן שִׁיח סָק"]. וְהוּבָא בַּמְשׁוֹנ"ב ס' שִׁיח סָק"ב] דְּכָל שִׁישׁ סִפֵּק פְּלִגְתָּא בְּזֶה אֵי הָיוּ בְּכָלִל בְּשׁוּל אוֹ לָאו, אוֹ בְּשִׁאֲרֵי מִלְּאָכָת כַּה"ג, אֵין לְאַסֵּר בְּדִיעֵבֶד, דְּכָל הָאֶסְוִיר הַזֶּה הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן שְׁקִנְסוּהוּ, וְסִפִּיקָא דְּרַבְּנֵן לְקַלָּא. וְכַעַיִן זֶה כְּתַב הַמְּוֵן אֲבֵרָהֶם (בְּסִימָן שְׁכ"ג סָק"א).

וְלְכַאוּרָה גַּם כָּאֵן הָרִי דַּעַת בַּעַל הָעֵטוֹר [הַנ"ל] דְּכָל שֶׁהוּא לְצַרֵּךְ מִצְוָה מִתֵּר לְצוּוֹת לְגוֹי אֶפְלוּ בַּמְּלָאכָת דְּאוֹרִיתָא, וּמִצְוֵנוּ לְשַׁבְּעָה רִאשׁוֹנִים דְּקִמְיִ בְּחַד

הכירה, שמתר לאכל התבשילים, כי יש לסמוך בדיעבד ע"ד בעל העטור. ע"ש.

וע"ע בשו"ת מנחת יצחק ח"י (סימן יט ד"ה והנה) שצריך לנדונו סברת בעל העטור עכ"פ לענן דיעבד. ע"ש.

אולם אין ראיה מדבריהם לדין דאזלין בתר הוראות מרן, והרי לדעת מרן אין לסמוך על ספר העטור, ודוקא באסורי שבות מתר לומר לאינו יהודי לצרף מצוה וכדומה.

וענן בשו"ת אשר חנן ח"א (סימן לא) שהעלה, שאם אמר לגוי להדליק החשמל לצרף סעודת שבת, דמתר להנות מאור זה, שיש להסתמך על בעל העטור לענן דיעבד. ע"ש.

וענן להכנה"ג בשו"ת בעי חיי (או"ח סי' יז) שנשאל בכיצא בזה, וזו לשונו: אודות בשול הקפה שמבשלים אותו בערב שבת עם מים כל צרכו, ולמחר ביום שבת פשרוצה לשותותו לזקחת השפחה ועושה מדורת אש, ומחממתו כדי שיהא ראוי לשותות, וכתב שם, דאם מחממת אותו ע"י ששמה אותו על האש ממש, יראה דאסור, אפלו שכבר נתבשל כל צרכו, וכבר כתב בב"י (סי' רנ"ג אות ז') דכל מה שאנו אוסרים לעשות בשבת מדברים אלו, דבר פשוט הוא דאפי' ע"י גוי אסור, דאמירה לגוי שבות.

ושמא תאמר לא אסרו הרשב"א והר"ן על גבי האש ממש אלא דוקא משום דנמצא הישראל נוגע בגחלים וכו', ולפי זה לחממו על ידי הגוי אין חשש וכו', מפל מקום אפלו ר' בנ"מין אוסר להוציאה על ידי הגוי, ואפלו תימא דר' בנ"מין חולק וסובר דעל ידי גוי מתר, מי יקל ראשו להתיר בזה נגד סברת ספר יראים.

ושמא תאמר עוד, אפלו נימא דכ"ע מודו דאפלו על ידי גוי אסור משום דאמירה לגוי משום שבות, אם השפחה עושה בן מעצמה דאין כאן שבות מתר, הא נמי ליתא, שכתב הרשב"א בתשובה הביאה הרב ז"ל בסימן הנז', וז"ל: מי שבשל תבשילו מערב שבת ולמחר בשבת אומר לגוי

להדליק ולחמם תבשילו, נראה לי דאסור וכו'. ואיכא למידק עלה, פון דאפלו בלא צווי ישראל אלא שעשה הגוי מעצמו אסור לישראל להנות מאותה מלאכה, כדמוכח מההיא דגוי שמלא מים להשקות בהמתו של ישראל, למה נקט דינו בשאמר הישראל לגוי להדליק אש ולחמם תבשילו, אפלו שעשאו הגוי מעצמו בלי צווי הישראל אסור, ועל כרחק אפנה צריך לומר חדא מתרתי, או שזה היה מעשה שבא לפניו, ומעשה שהיה כן היה, אבל אין הכי נמי דאפלו עשאו הגוי מעצמו אסור, או דנקט הרב ז"ל בשהישראל אמר לו להדליק אש משום חדושא דסיפא, שכתב וכמדומה שאפלו אחר שנצטנן אסור לו לאותו שבת, דקנסין לה כל שהזיד ואמר לגוי לעשות לו מלאכה דאורייתא בשבילו. ע"כ.

ולא שיהי לקנסו אלא בשאומר לגוי שידליק האש ויעשה המלאכה, מפני האמירה, אבל כשהגוי עשה מעצמו נהי דאסור לישראל להנות מאותה מלאכה שעשה לחמם לו התבשיל, אבל אחר שנצטנן מתר, דלא שיהי קנסא כדכתבנא.

הא קמן דאפלו שגוי מדעתיה עביד ומעצמו בלתי צווי ישראל, אסור לישראל להנות מאותה מלאכה, כדמוכח מבדיתא דגוי שמלא מים להשקות בהמתו של ישראל, ומתשובת הרשב"א ז"ל הנז'.

ואם החמום הזה שמחממת השפחה הקפה אינה מניחה אותו על גבי האש ממש, אלא שמוניחה אותו כנגד האש, הא ודאי מתר, דאפלו הישראל עצמו משרא שרי, כ"ש אם הגוי עושהו.

ומיהו הא מספקא לי אם מתר לתת הכלי שהקאהו"י בתוכו ע"ג הפטפוט, דיש פנים לאסור דסוף סוף רגלי הפטפוט נוגעים באש, והוי כאלו נוגע הכל, שהקאהו"י מנח בתוכו באש, ויש פנים להתיר דכיון דאינו נוגע הכלי עצמו באש, מתר, ומצינו להר"ן בפרק כירה שכתב בשם הרשב"א, שמתר לתת על פי קדרת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מע"ש כל צרכו, כגון פאנאדיש וכיוצא בו, לחממן. ואף על פי שהיד סולדת, ואף על פי שהקדרה נתונה על האש. ע"כ. הרי שאף על פי

הִירָא פֶּן יִקְדִּיחַ תַּבְשִׁילוֹ

בהַמְשִׁכִּים בְּבִקְרָה וְרָאָה שֶׁהִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ [תַּבְשִׁיל לַח] וִירָא פֶּן יִקְדִּיחַ יוֹתֵר, יָכוֹל לְהַסִּיר אֶת הַתַּבְשִׁיל וּלְהַנִּיחַ קִדְרָה רִיקְנִית עַל הַגָּז, וְאִזּוּ יָשִׁים אֶת הַקִּדְרָה שֶׁהַתַּבְשִׁיל בְּתוֹכָהּ עַל גְּבִי הַקִּדְרָה רִיקְנִית. וְאִם הַקִּדְרָה נִמְצָאת עַל אֵשׁ גְּלוּיָה [וְלֹא עַל פְּלִטָּה], יִזְהַר שֶׁלֹּא יִנִּיחַ קִדְרָתוֹ עַל גְּבִי קָרְקַע, וְשִׁתְּהִיָּה רוֹתַחַת. אוֹלָם בְּתַבְשִׁיל הַמִּנְחָה עַל גִּז מְכֻסָּה בַּפֶּחַ, אוֹ עַל פְּלִטָּה שֶׁל שַׁבָּת, יֵשׁ לְהַקְלֵל גַּם אִם הַנִּיחָה עַל גְּבִי קָרְקַע, שָׂאִין דִּין מִחֲזִי כְּמַבְשֵׁל בַּפְּלִטָּה. וּבִלְבָד שֶׁהִקְדִּיחָה תְּהִיָּה רוֹתַחַת, שָׂאִם לֹא כֵן יֵשׁ בָּזָה מִשּׁוּם בְּשׂוֹל אַחֵר בְּשׂוֹל בָּלַח (שֵׁם עֲמוּד תַּקְפֹּט).

וּבַהֲעֵרָה (שֵׁם) כָּתַב וְכָה שְׂאֵסֶר מִרְן בְּשִׁלְחֹן עֶרְוֹךְ (סִימָן רֶגֶל סֶעִיף ג'), גַּם עַל גְּבִי קִדְרָה רִיקְנִית, וְהִצְרִיךְ שֶׁלֹּא יִתֵּן קִדְרָתוֹ עַל גְּבִי קָרְקַע, וְשִׁתְּהִיָּה רוֹתַחַת, הֵינּוּ בְּזִמְנָם שֶׁהָיוּ רִגִּילִים לְבִשֵּׁל עַל קִדְרָה רִיקְנִית, לְהִרְחִיק הַקִּדְרָה מֵאֵשׁ הַכִּיּוֹר, וְלִכְּן שִׁיךְ בָּהּ מִחֲזִי כְּמַבְשֵׁל. אֲבָל בַּקִּדְרָה הַנִּמְצָאת עַל גְּבִי פְּלִטָּה אוֹ גִז מְכֻסָּה בַּפֶּחַ, הָרִי בִימֵי הַחֹל אֵין דֶּרֶךְ לְבִשֵּׁל כֵּן, וְגַם בַּשַּׁבָּת אֵין הַדְּבָר נַעֲשֶׂה אֲלָא לְצִדְקָה חֲמוּם וְלֹא לְצִדְקָה בְּשׂוֹל, וּמִמִּילָא אֵין בָּזָה מִשּׁוּם מִחֲזִי כְּמַבְשֵׁל. שֶׁלֹּא אָמְרוּ מִחֲזִי כְּמוֹחָם, אֲלָא כְּמַבְשֵׁל. וּבִלְבָד שֶׁהִקְדִּיחָה תְּהִיָּה רוֹתַחַת, שָׂאִם לֹא כֵן יֵשׁ בָּזָה מִשּׁוּם בְּשׂוֹל אַחֵר בְּשׂוֹל בָּלַח.

מִחָם מִים שִׁישׁ לוֹ בְּרָאשׁוֹ כַּעֲיִן סִיר נְמוּךְ שְׂמִשְׁמִשׁ גַּם לְמַכְסָּה

במִחָם מִים הַנִּמְצָא עַל הַפְּלִטָּה שִׁישׁ לוֹ בְּרָאשׁוֹ כַּעֲיִן סִיר נְמוּךְ שְׂמִשְׁמִשׁ גַּם לְמַכְסָּה, וְיֵשׁ לוֹ תוֹךְ [עֵמֶק], וּמִנִּיחִים בּוֹ מֵאֲכָלִים לְחֲמוּם, מִתֵּר לְהַנִּיחַ בּוֹ בַּשַּׁבָּת דְּבָרֵי מֵאֲכָל מְבִשָּׁלִים לְחֲמוּם, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יְהִיָּה רֶב רֶטֶב. וְאֵין בָּזָה מִשּׁוּם מִחֲזִי כְּמַבְשֵׁל. [אַחֵר שֶׁהוּא נִמְצָא עַל הַפְּלִטָּה, וְאֵין דֶּרֶךְ בְּשׂוֹל בָּזָה] (שֵׁם עֲמוּד תַּקְצֵא).

וּבַהֲעֵרָה (שֵׁם) כָּתַב הִנֵּה לֹא מִבְּעִיָּא אִם הַמִּחָם עוֹמֵד עַל גְּבִי הַפְּלִטָּה, שֶׁעַל גּוֹפָהּ עֲצֻמָּה אֵין דֶּרֶךְ

שֶׁהִקְדִּיחָה נִתּוּנָה ע"ג הָאֵשׁ, מִתֵּר לִתֵּן עָלֶיהָ תַּבְשִׁיל, כִּיּוֹן שֶׁהַתַּבְשִׁיל אֵינוֹ נֹגֵעַ בְּאֵשׁ מִמֶּשׁ. וְכָל שָׂפֵן הָכָא שֶׁהוּא כָּלִי ע"ג כָּלִי.

אִךְ אֲמָנָם לְפִי הַטַּעַם שֶׁנִּתֵּן הֶר"ן לְפִי שָׂאִין דֶּרֶךְ בְּשׂוֹל בְּכָה, יוֹצֵא לָנוּ אֶסּוּר בְּנִדּוֹן דִּדּוֹן, שָׂאִין לָךְ בְּשׂוֹל יָפֶה יוֹתֵר מֵע"ג הַפֶּטְפוּט. וּמִיָּהוּ אִם רִגְלֵי הַפֶּטְפוּט אֵינָן נֹגְעִין בְּאֵשׁ, אֲלָא הֵם חוּץ לְאֵשׁ, וְהָאֵשׁ הוּא נֹאֲסָף בְּתוֹךְ רִגְלֵי הַפֶּטְפוּט, מִתֵּר, דְּלֹא גָרַע זֶה מִכְּנֶגֶד הַמְדוּרָה דְּשָׁרִי.

כָּללָן שֶׁל דְּבָרִים, לְתֵת הַקְּאִהוּ"י ע"ג הָאֵשׁ מִמֶּשׁ לְחֲמוּם, אֲפָלוּ אִם הַשִּׁפְחָה עוֹשֶׂה כֵּן מֵעֲצֻמָּה אֶסּוּר. וְאִם אֵינָה שִׁמָּה אוֹתוֹ ע"ג הָאֵשׁ מִמֶּשׁ אֲלָא כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה, אֲפָלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ הִישְׁרָאֵל עֲצֻמוֹ שָׁרִי, וְכָל שָׂפֵן לִזְמַר לְגוֹי שִׁיעֲשֹׂהוּ, וְעַל גְּבִי הַפֶּטְפוּט אִם רִגְלֵי הַפֶּטְפוּט נֹגְעוֹת בְּאֵשׁ לֹא מִלֵּאנִי לְבִי לְהוֹרוֹת הַתֵּר בָּזָה, אֲבָל אִם רִגְלֵי הַפֶּטְפוּט אֵינָם נֹגְעִים הֵנּוּ דּוּמִיָּא דְּכְנֶגֶד הַמְדוּרָה, וְאֲפָלוּ הִישְׁרָאֵל יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ. ע"כ.

שֶׁהָיוּ יִכְנִים הַתַּקַּע לְשִׁקַּע בְּשַׁעַה שְׁחֹרֶם לֹא פוֹעֵל, וְיַפְעֵל אַח"כּ עַל יְדֵי שַׁעוֹן שַׁבָּת

וּמִיָּהוּ לְכַתְּחָלָה בְּנִדְאֵי שִׁישׁ לְהַנְהִיג שֶׁהַפּוֹעֲלִים הַנִּכְרִים יַחֲבִרוּ אֶת הַתַּקַּע לְשִׁקַּע בְּאִמְצָעוֹת שַׁעוֹן שַׁבָּת, וְהַחֲבוּר יְהִיָּה בְּשַׁעַה שְׁחֹרֶם אֵינוֹ פּוֹעֵל, וְיַפְעֵל אַחֵר כְּחֲצִי שַׁעַה. וְנוֹדַע מָה שֶׁנִּחְלָקוּ הָאֲחֵרוֹנִים אֲפָלוּ לְגַבִּי יִשְׂרָאֵל, לַעֲנֹן עֲשִׂית מְלֹאכָה ע"י שַׁעוֹן שַׁבָּת, וְעַיִן בְּשׂוֹ"ת מְהֵר"ם שִׁיק (או"ח ס' קנו) שֶׁהַתֵּר, וְהַסְכִּימוּ עִמּוֹ הַשּׂוֹאֵל וּמִשִּׁיב (מַהְדוּ"ת ס' ה), וּבְשׂוֹ"ת הַמַּהְרֵשׁ"ג (י"ד ס' ז), וְעַיִן בְּשׂוֹ"ת יְבִיעַ אֲמֹר ח"ג (ס' י"ח) שֶׁאֲסָף כְּעִמִּיר גְּרִנָּה דְּעוֹת הָאוֹסְרִים וְהַמְתִּירִים. וְעַיִן עוֹד בְּמָה שֶׁכָּתַב בְּאֶרֶךְ בִּילְקוּט יוֹסֵף סִימָן רֶגֶב, וְכֵן בַּחֲזוֹן אִישׁ (או"ח ס' לח סק"ב-ד), וּבְשׂוֹ"ת הַר צָבִי (או"ח ס' קלח), וּבִמְאֹרֵי אֵשׁ (פֶּרֶק ד'), וּבְמִנְחַת שְׁלֹמֹה (ס' יג). ע"ש.

וְאֲמָנָם עַל יְדֵי גוֹי קִיל טְפִי, דָּאָף שֶׁעוֹשֶׂה טְלָטוּל חוּט הַחֲשָׁמַל, שֶׁהוּא מְקַצֶּה, הֵנּוּ שָׁבוֹת דְּשָׁבוֹת בְּמָקוֹם מִצּוֹת עֲנָג שַׁבָּת דְּשָׁרִי. וְאָף לְדַעַת הַחֲזוֹן אִישׁ דְּבַכֵּל חֲבוּר זָרֵם אִיכָּא אֶסּוּר תוֹרָה שֶׁל בּוֹנָה, מְכַל מָקוֹם כְּשֶׁאֵין הָזָרֵם פּוֹעֵל, לִיכָּא בָּזָה אֶסּוּר בּוֹנָה. וְרָאָה בְּשִׁלְחֹן הַמַּעֲרֶכֶת חֶלֶק א' (עֲמוּד תַּרְסֵא).

ארברה בערותיך שְׁהִית וְהִטְמַנְתָּ תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב שַׁבָּת ו

בשול, וְכָל שָׁכֵן דָּעַל גַּבֵּי סִיר שְׁעָלֶיהָ שְׁאִין דֶּרֶךְ בשול הָרְגִיל, אֲלֵא אָפְלוּ אִם הִסִּיר מִנַּח עַל גַּבֵּי הַגִּז בְּאַפְנִים הַמְתָּרִים, דְּלֵא חִישִׁינֵן בְּהוּ לְחַתּוּי, אוּ דְהִנִּיחָה עַל גַּבֵּי הַלְהֶבֶה הַגְּבוּהָה, דִּיּוֹתֵר אִי אָפְשֵׁר לְהוֹסִיף לָהּ חֹם, אוּ דִקְטוּמָה עִם פַּח, נִרְאָה דְאִין כָּאן דֶּרֶךְ בְּשׁוּל, וְלֵא שִׁיךְ כָּאן מוֹחֲזִי כְּמִבְשֵׁל, שְׁהִירִי אִין רַב בְּנֵי אָדָם רְגִילִים לְבִשֵׁל שָׁם, וְהוּא עֲשׂוּי לְשִׁמּוֹר עַל הַחֹם וְלֵא לְבִשׁוּל. וְאַף אִם יֵשׁ מְעוּט אֲנָשִׁים שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בְּמִכְסָה זֶה גַם לְבִשׁוּל, אַחֵר שִׁישׁ לוֹ תוֹךְ, מְכַל מְקוֹם רַב בְּנֵי אָדָם בְּרַב הָעוֹלָם אֵינִם רְגִילִים לְבִשֵׁל בְּמִכְסָה שִׁישׁ לוֹ תוֹךְ, וְהוּא עֲשׂוּי בְּעֶקֶר לְחֻמוֹם, וְלֵא מְצִינוּ שְׁחִז"ל חֲשִׁשׁוּ לְמַחֲזִי כְּמַחֲמָם, אֲלֵא לְמַחֲזִי כְּמִבְשֵׁל. וְזֶה אִינוּ בִּנְ"ד. וּמִשׁוּם הִטְמִנָּה לִיכָא דְהִמְכָּסָה עָלָיו אִינוּ מִשְׁמִשׁ לְהִטְמִנָּה, אֲלֵא נוֹעַד לְכִסּוּי הַקְדָּרָה, וְהוּא דוּמִיָּא דְמִכְסָה הַקְדָּרָה. וְלָכֵן נִרְאָה לְהַקְלִי.

וְאַף דְקִי"ל שְׁאֲסוּר לְתַן לְכַתְחָלָה בְּשַׁבָּת עַל הַפִּירָה אָפְלוּ נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ, וְהוּא דְבָר חֹם, וְגַם הַפִּירָה גְרוּפָה וְקִטּוּמָה, הֵתָם הִטְעַם מִשׁוּם דִּנְרָאָה כְּמִבְשֵׁל בְּשַׁבָּת, דֶּרֶךְ בְּשׁוּל בְּכֹךְ, אֲבָל הָכָא אִין דֶּרֶךְ בְּשׁוּל בְּכֹךְ ע"י הַפִּסְקָה קְדָרָה, וְאִין נִרְאָה כְּמִבְשֵׁל.

וְאִם יֵשׁ בְּהָ הַרְבֵּה שְׁמֹן שְׁנִקְרַשׁ, כְּתִב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק פז) שִׁישׁ לְהַחֲמִיר מִשׁוּם נוֹלֵד, שְׁנִמּוּחַ הַשְּׁמֹן, כִּמ"ש בְּסִימֵן שִׁי"ח סט"ז בַּהֲג"ה. ע"כ. וְאַמְנָם לְדַעַת מֶרֶן שָׁם אִין לְחוּשׁ בְּזֶה לְנוֹלֵד. שְׁהִירִי כְּתִב בְּסִימֵן שִׁיח סְעִיף טז, שְׁמִתֵּר לְתַן אֵינִפְאֲנִדָּה כְּנִגְדַּת הָאֵשׁ בְּמִקּוֹם שְׁהִיד סוּלְדָת, וְאֵע"פ שֶׁהַשְּׁמֹן שָׁבָה שְׁנִקְרַשׁ חוּזֵר וְנִמּוּחַ. וְהֵינּוּ, דְּלֵא דְמִי לְרִסּוֹק שְׁלֵג וּבִרְד, הַמְבַּאֵר בְּסִימֵן שִׁי"ח ס"ט, דְּאֲסוּר מִטְעַם נוֹלֵד, שְׁמוּלִיד הַמִּים, וְהֵ"נ הִירִי מִתְחַלָּה הָיָה עֵב וְקָפוּי, וְעַכְשָׁו נַעֲשֶׂה זֶה וְצָלוּל, דְּשִׁאֲנִי הָכָא דְלֵא עֵבִיד כָּלוּם בִּידִים, אֲלֵא מְמִילָא הוּא נִמְחָה. וְגַבֵּי בִרְד נְמִי תִנְיָא, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹךְ הַכּוֹס שֶׁל יֵין לְצַנְנוּ וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ, וְאֵע"פ שְׁנִמּוּחַ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא מְמִילָא. וְאַמְנָם הַרְמ"א שָׁם פִּסְקָה כְּדַעַת הַר"ן (בְּפִרְקָה פִּירָה) שִׁישׁ מִחֲמִירִין (הַר"ן פִּרְקָה ב"ט). וְנִהְיָ לְהַחֲמִיר, מִיְהוּ בְּמִקּוֹם צָרֵךְ יֵשׁ לְסַמֵּךְ אֶסְבְּרָא רִאשׁוֹנָה. ע"ש. וְנִמְצָא שֶׁלְדַעַת מֶרֶן אִין לְחוּשׁ בְּכֹךְ לְאֲסוּר נוֹלֵד. וְא"כ מָה שְׁאֲסֵר הַמִּשְׁנָב, אִינוּ לְדַעַת מֶרֶן.

ד מִתֵּר לְתַת עַל פִּי קְדָרַת חֲמִין בְּשַׁבָּת, אָפְלוּ הִיא עוֹמְדָת עַל הָאֵשׁ, תַּבְשִׁיל שְׁנִתְבַּשֵּׁל מֵעֶרֶב שֶׁ כָּל צָרְכּוֹ, כְּגוֹן פֹּאנְדִי"ש וְכִיּוּצָא בְּהוּ, לְחֻמְמוֹ, לְפִי שְׁאִין דֶּרֶךְ בְּשׁוּל בְּכֹךְ, [וּבְלִבְד שִׁיְהִיָּה הָרַב יִבֵּשׁ]. אֲבָל לְהִטְמִין תַּחַת הַבְּגָדִים הַנִּתְּנִים ע"ג הַמַּחֲסֵם, וְדִאי אֲסוּר (ש"ס).

וּבִהְעֵרָה (ש"ס) כְּתִב שְׁלַחֵן עֲרוּךְ סִימֵן רִנְג סְעִיף ה'. וְהֵינּה דַּעַת הַרְמַב"ם הַרְשֵׁב"א הַר"ן וְהַרְמַב"ן, דְּדָבָר שֶׁכָּבֵר נִתְבַּשֵּׁל אָפְלוּ אִם נִצְטָנֵן אַח"כ לְגַמְרִי, תֵּנוּ לִית בְּהָ מִשׁוּם בְּשׁוּל, אָפְלוּ הוּא דְבָר שִׁישׁ בּוֹ רִטְב. אֲבָל דַּעַת רִש"י תוֹס' הַרְא"ש וְרִבְנֵנוּ יוֹנָה, שְׁאִם הוּא דְבָר לַח יֵשׁ בְּשׁוּל אַחֵר בְּשׁוּל. וְכֵן דַּעַת מֶרֶן בִּש"ע (סִימֵן שִׁי"ח ס"ד). וְאַמְנָם הָכָא בַּפֹּאנְדִי"ש

בשורה טובה לשוחרי התורה ולומדיה

בסייעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"יגדיל תורה באגדה"

חמישה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נרבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

ובעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים

"יגדיל תורה באגדה"

ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולחקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

לפרטים ניתן ליצור קשר בפל': 0509013000, 0506491414

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בחקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א
מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך
משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיווי הרבים
וזכות לימוד התורה וזיווי הרבים תגן בעדכם

ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

א.ש. אשדוד 052-7627127

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

בשורה טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"ד בינ"ד עמ"י עש"ד

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת גהולת ההור שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שוותפים להקים מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת

ובית מדרש יגדיל תורה

ומקוה טהרה לנשים ולגברים

ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'

מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א

סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46

וקבלה דיגיטלית למייל

בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח. 371407 ע"ש יגדיל תורה